

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer®

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

De theosofische visie
op de huidige funda-
mentele wetenschap

De toekomst van de
Theosofie en de
mensheid

De mystieke relatie
tussen leerling en
Leraar

WETTEN en wetten –
hoe vertalen we de
kosmische Wetten
naar menselijke
wetten?

Wat is de Over-Ziel?

De drie grondstellingen van de Theosofie

Hoe verstrekkend de theosofische leringen ook zijn, ze zijn gebaseerd op drie grondstellingen. Voor een goed begrip van de Theosofie is het nodig die goed te overdenken.

De eerste grondstelling: Grenzenloosheid

*Eén Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzenloos, Onveranderlijk BEGINSEL, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, aangezien het het menselijk bevattingvermogen te boven gaat en door elke menselijke uitdrukking of vergelijking slechts kan worden verkleind. Eén absolute werkelijkheid die voorafgaat aan alle gemanifesteerd, beperkt zijn.**

En hoewel onkenbaar, vormt deze absolute werkelijkheid de grondslag voor al het leven.

De tweede grondstelling: Cycliciteit

*De Eeuwigheid van het Heelal in toto als een grenzenloos gebied; periodiek 'het veld van talloze zich manifesterende en verdwijnende Heelallen', die 'de zich manifesterende sterren' en de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd.**

Alle wezens zijn onvergankelijke 'vonken der Eeuwigheid', die afwisselend fasen van actief leven en innerlijke rust (slaap of dood) doorgaan, in een onophoudelijk cyclisch proces.

De derde grondstelling: De essentiële gelijkwaardigheid van al het leven

*De fundamentele identiteit van alle Zielen met de universele Over-Ziel, die zelf weer een aspect van de Onbekende Wortel is; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of 'Noodzakelijkheid') in overeenstemming met de Cyclische en Karmische wet, gedurende het gehele tijdperk.**

Hetzelfde Ene Leven doorstroomt het hart van alles wat bestaat. Alles leeft. Er bestaat geen dode materie. Daarom is alles in essentie *gelijkwaardig*. Alles bezit latent dezelfde vermogens als het grotere geheel waar het deel van is (Over-Ziel) en *ontplooit* deze inherente vermogens geleidelijk, door zich steeds opnieuw te belichamen (tweede grondstelling). Deze bewustzijns groei vindt altijd plaats *in wisselwerking met elkaar* en is grenzenloos (eerste grondstelling).

* Bron: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*, p. 43-47 (paginering originele editie).

Zie voor meer uitleg onze website:

blavatskyhouse.org/nl/over-ons/theosofische-leringen/

Illustratie omslag:

De Buddha geeft onderwijs aan leerlingen. Gandhara, 2e-3e eeuw na Christus.

Bron: Ethnologisch Museum, Berlijn.

Inhoud Lucifer – de Lichtbrenger

48e jaargang | nummer 1 | februari 2026

Licht op ...

De theosofische visie op de huidige fundamentele wetenschap

p. 02

Als de huidige wetenschappers terug zouden gaan naar de wortels van hun eigen wetenschap en te rade gaan bij de visies van Spinoza, dan zouden ze daar de eerste beginselen kunnen vinden om een *alomvattende* visie op te bouwen.

Herman C. Vermeulen

De toekomst van de Theosofie en de mensheid

p. 06

Tijdens de International Theosophy Conference (ITC) in augustus 2025 gaf Herman C. Vermeulen de afsluitende lezing. In deze lezing gaf hij een beeld, wat ervoor nodig is om het oorspronkelijke doel en karakter van de theosofische beweging te behouden en versterken, zowel nu als in de toekomst. Dit onderwerp heeft direct betrekking op de toekomst van de hele mensheid.

Herman C. Vermeulen

De mystieke relatie tussen leerling en Leraar

p. 12

De grote Wijzen hebben in hun Mysteriescholen altijd discipelen onderwezen. Wie kwamen in aanmerking voor dit onderricht? En wat maakte hun relatie mystiek?

Bouke van den Noort

WETTEN en wetten

Hoe vertalen we de kosmische Wetten naar menselijke wetten?

p. 22

Is er een relatie tussen kosmische Wetten en menselijke wetten? En kunnen we door het bestuderen van de kosmische Wetten onze menselijke wetten naar een hoger niveau tillen? En wat gebeurt er als regeringen zich niet aan hun eigen wetten houden?

Dit artikel probeert een antwoord te geven op deze vragen.

Barend Voorham

Uw Vragen

» Wat is de Over-Ziel?

28

Activiteiten Agenda

» Online lezingen in maart en april
» Theosofische activiteiten op locatie

30

Licht op ...

De theosofische visie op de huidige fundamentele wetenschap

Een regelmatig terugkerende vraag is, hoe we vanuit de Theosofie naar de huidige wetenschap kijken. Die vraag wordt vaak gevolgd door een detailvraag die op de laatste ontdekkingen betrekking heeft, zoals: wat is de theosofische visie op het wetenschappelijke idee 'donkere materie' (in het Engels 'dark matter')?

In de astronomie en kosmologie is donkere materie een onzichtbare en hypothetische vorm van materie, die geen interactie aangaat met licht of enige andere elektromagnetische straling en voor ons daarom 'donker' is. Deze hypothese werd naar voren gebracht, toen bleek dat sommige zwaartekracht-effecten niet kunnen worden verklaard door de algemene relativiteitstheorie, tenzij er meer materie aanwezig is dan kan worden waargenomen.

Het beantwoorden van de vraag over de theosofische visie op donkere materie leidt tot een interessante vergelijking tussen de theosofische principes en leringen en hun consequenties, en de wetenschappelijke ontdekkingen en opvattingen, en de conclusies die men op die ontdekkingen baseerde.

Veel wetenschappers voelen aan dat er een allesomvattende theorie moet zijn. Daar zoeken zij continu naar. Sinds Einstein, en ook daarvoor, proberen wetenschappers een 'theorie van alles' te ontwikkelen die de relatie tussen alle krachten en verschijnselen in de fysica beschrijft. Deze is nog niet ontdekt.

Feiten versus veronderstellingen

Heden ten dage krijgen we de meest fantastische foto's te zien, gemaakt door de verschillende supertelescopen, zowel op aarde als in de ruimte, die de wetenschappers de afgelopen tientallen jaren hebben gebouwd. De wetenschappers staan voor steeds grotere uitdagingen om deze fantastische beelden, waarop vele onbekende verschijnselen zichtbaar worden, te verklaren. Omdat de onderzoekers steeds geavanceerder en gevoeliger instrumenten ontwikkelen, verleggen ze voortdurend de grenzen van hun observaties, en stuiten ze op nieuwe verschijnselen die de bestaande theorieën niet kunnen verklaren.

De huidige theorieën schieten tekort in het creëren van een allesomvattende visie, die in staat is om de nieuwe waarnemingen een plaats te geven in de grote werkelijkheid van het universum, en die dus nodig is om tot een volledig begrip te komen. Op deze manier blijft de wetenschap steeds achter haar waargenomen feiten aanlopen. Elke keer weer denken ze het antwoord gevonden te hebben: 'zo is het'. In plaats van 'zo is het', zou het beter zijn om het een veronderstelling te noemen, want dit geeft de mogelijkheid om later tot een betere invulling te komen.

Een van de openstaande vraagstukken is de zogenoemde 'donkere materie'. We kunnen die niet direct waarnemen, maar zijn hypothetische bestaan is afgeleid uit verschillende waarnemingen. Het is een hypothese die helpt om de huidige theorieën sluitend te krijgen. Daar is niets op tegen, zolang we ons ervan bewust blijven dat het een aanname is en dat we niet in onze eigen hypothesen gaan geloven.

Theosofie is een grote fan van *de feiten* die de wetenschap ontdekt. Vaak onderbouwen die feiten aspecten van de theosofische principes. Theosofen bestuderen deze feiten. Maar *de conclusies* die in de wetenschap daaruit worden getrokken, staan vaak haaks op de theosofische principes en zienswijze.

Welke wetenschap bedoel ik hier? Dat is de fundamentele wetenschap, ook wel theoretische wetenschap genoemd, en niet de toegepaste wetenschap. Deze laatste probeert de bevindingen om te zetten in praktisch bruikbare dingen. De manier waarop dat gebeurt, geeft op ethisch en moreel niveau nogal wat bedenkingen,

omdat men heel vaak handelt naar het adagium ‘wat kan, dat mag’. Dat laatste is zeker niet ons uitgangspunt. Het gaat volledig voorbij aan alle ethische en morele aspecten. Theosofisch gezien, worden de karmische consequenties van al die praktische ontwikkelingen meestal buiten beschouwing gelaten.

Naar de wortels van de moderne wetenschap

Als we kijken naar de grondleggers van de huidige wetenschap, dan zien we dat zij juist wel doelgericht probeerden een totaalvisie op te bouwen, waarin alle aspecten van het bestaan – geestelijk, mentaal, stoffelijk – een logische plek zouden vinden. Wie waren die grondleggers?

De wortels van ons huidige westerse wetenschappelijke denken liggen in de Italiaanse *renaissance*. Dit was een baanbrekende culturele en artistieke beweging die in de 14e eeuw in Toscane ontstond en rond 1500 zijn hoogtepunt bereikte. Florence was het middelpunt. Het werd gekenmerkt door een heropleving van klassieke ideeën, humanisme en ongekende prestaties in schilderkunst, architectuur, literatuur en wetenschap, met grote namen als Leonardo da Vinci, Michelangelo en Rafaël. Toen werd de basis gelegd voor de moderne Europese cultuur.

Uit de renaissance kwam onder andere de Reformatie voort. De Reformatie was een 16e-eeuwse beweging, gevoed door het nieuwe denken dat was ontstaan in de Italiaanse renaissance, door de studie van de werken van Plato. De Reformatie leidde tot de splitsing van de christelijke kerk in West-Europa, met als kernfiguren Maarten Luther en Johannes Calvijn. Zij bekritiseerden de Rooms-Katholieke Kerk en startten nieuwe, protestantse stromingen, gekenmerkt door een nadruk op bijbelstudie en een directe relatie met God. De Reformatie begon officieel in 1517, toen Luther zijn 95 stellingen verspreidde. De opkomst van het protestantisme resulteerde in conflicten en oorlogen, maar ook in meer tolerantie en welvaart, vooral in Nederland.

De impuls van de renaissance

Ons westerse wetenschappelijke denken vindt, zoals gezegd, zijn oorsprong in die Italiaanse renaissance, die in de 14e eeuw in Florence begon met de vertaling (uit het Grieks naar het Latijn) en de publicatie en studie van Plato's werken, en ook van het *Corpus Hermeticum*, door Marsilio Ficino (1433-1499).

Latijn was destijds de taal van alle vooraanstaande denkers. Tegenwoordig is Engels de gemeenschappelijke taal van de wetenschap, vooral in de westerse technische wereld, waar het de standaardtaal is geworden.

De publicatie van Plato's werken in het Latijn was een grote stimulans voor onderzoek en het nadenken over belangrijke vragen in religie, filosofie en wetenschap. Het was alsof de donkere sluier van de middeleeuwen werd opgetild, waardoor de vraag ‘wat is god’ en ‘wat is goddelijk’ weer mogelijk werd. Het was de aanzet tot een periode die we kennen onder de naam ‘renaissance’: een *wedergeboorte* van de verworvenheden van de klassieke oudheid. In de renaissance was er een veel hechtere relatie tussen religie – filosofie – wetenschap: alle drie de aspecten van het leven werden gezamenlijk als eenheid beoefend.

Deze behoefte aan vrijheid van denken stond in directe tegenspraak met de kerkelijke opvattingen van die tijd en de ideeën die de kerk oplegde. Wat als gevolg had dat de wetenschappers en filosofen met hun openlijk geuite ideeën en publicaties binnen het kerkelijk gezag moesten blijven, uit angst voor een veroordeling als ketter — en mogelijk een veroordeling tot de brandstapel, zoals gebeurde bij Giordano Bruno en vele anderen die een afwijkende opvatting hadden ten opzichte van het kerkelijk gezag in Rome. Zij werden opgepakt door de huiveringwekkende inquisitie, het instrument van de kerk om zijn gezag te handhaven.

De impuls van de Italiaanse renaissance zou nog vele eeuwen doorklinken. Hij is wel geleidelijk in verval geraakt, maar is heden ten dage nog steeds bekend en actueel.

Wie pakten de impuls op?

De daaropvolgende honderden jaren hebben vele kritische denkers opgeleverd, zoals Baruch Spinoza, Giordano Bruno, René Descartes, Isaac Newton, Gottfried Wilhelm Leibniz, Christiaan Huygens, Johannes Kepler

en vele anderen. Die groep verspreidde zich als een olievlek over heel Europa. Zij kenden elkaar en werkten samen. Ze waren allen geïnspireerd door de studie van Plato, en het daaruit voortkomende denken. Ze bestudeerden vele belangrijke vraagstukken en bespraken die met elkaar, ook al ging de communicatie een stuk langzamer. En dat heeft de basis voor onze moderne wetenschap gevormd.

Vanuit de groep die op basis van Plato's werken door ging denken, waren enkele denkers die zich de vraag stelden: wat is god, in hoeverre is die identiek aan zijn schepping, en zo ja, wat zijn de eigenschappen van die goddelijke schepping? Dit leidde tot zeer interessante inzichten, vooral van Spinoza, met zijn Substantie-principe, en van Leibniz en Giordano Bruno, met hun monade-leer — wat op zich geen nieuw idee was, want Pythagoras en Plato gingen al van dit denkbeeld uit. Zij gingen uit van de goddelijkheid van alles, wat volgens de kerkelijke opvattingen 'pantheïsme' is en regelrecht tegen de monotheïstische opvattingen van de kerk inging.

Nu we weten wat de *oorspronkelijke* principes van onze huidige wetenschap zijn, zien we dat de huidige wetenschappelijke aannames jammer genoeg niet veel meer overeenkomen met de oorspronkelijke gedachten tijdens de Italiaanse renaissance.

Spinoza over het Goddelijke en de Natuur

Om de vraag te beantwoorden wat donkere materie is, is Spinoza's zienswijze, die dicht bij de Theosofia komt, de makkelijkste weg naar dieper begrip.

In Spinoza's publicatie *Ethica* (1677) is het uitgangspunt de Goddelijke *Substantia*. Alle wetenschappelijke werken werden toen in het Latijn geschreven. Spinoza's 'Substantia' wordt gewoonlijk vertaald als 'Substantie': *het fundamentele, onafhankelijke en zelfstandige 'iets' dat niets anders nodig heeft om te bestaan of begrepen te worden (in het Latijn: in se et per se concipitur). De Substantie bestaat op zichzelf en wordt begrepen door zichzelf. Het concept hangt niet af van een ander concept, en er is slechts één zo'n Substantie: 'God' (of de Natuur).*

Alle andere dingen zijn 'modi': manifestatievormen daarvan. Alles wat we waarnemen, alle individuele dingen, zijn 'modi' (wijzen van bestaan) of beperkte weergaven van deze ene goddelijke Substantie. Ze zijn daarvan een *beperkte* afspiegeling, terwijl de ene goddelijke Substantie gekenmerkt wordt door *oneindige* eigenschappen (attributen). Spinoza had de visie, dat de essentie van de substantie zich uitdrukt in oneindige attributen, waarvan de mens er slechts twee kent: denken (*res cogitans*) en uitgestrektheid (*res extensa*).

Hiermee komt Spinoza tot een monistische filosofie waarbij God gelijkstaat aan de gehele werkelijkheid. Het kernconcept van Spinoza's Substantie was niet geheel nieuw. Er waren soortgelijke ideeën bekend. Descartes had vergelijkbare ideeën maar radicaliseert deze. Christiaan Huygens was bezig om een lichttheorie te ontwikkelen die gebaseerd was op het begrip 'monade', de monadologie van Leibniz. Daarnaast waren er de gedachten van de alchemisten en het middeleeuwse idee van *phlogiston*. En ook Newton dacht na over de achterliggende *substantiële grondslag* van zijn wetten, waarmee hij een beschrijving wist te geven van de bekende verschijnselen. Bedenk dat Spinoza intensief contact had met enkele van zijn wetenschappelijke en filosofische tijdgenoten.

Wat is de betekenis van Spinoza's ideeën?

Spinoza's filosofie betrof niet alleen de uiterlijke kant die wij nu materie noemen. Nee, de unieke Substantie 'God/Natuur' vormt ook de basis voor zijn ethiek, filosofie, psychologie en politieke denkbeelden. Daarbij vloeit alles in het universum voort uit deze ene, oneindige realiteit, en is daarom causaal met elkaar verbonden. Spinoza's zienswijze – en die van enkele tijdgenoten – is heel goed gedeeltelijk of volledig in overeenstemming te brengen met de theosofische leringen, zoals we deze in *De Geheime Leer* van mevrouw Blavatsky terugvinden. Allereerst met de eerste fundamentele grondstelling.⁽¹⁾ Maar ook met begrippen als Fohat, Swabhavat, Parabrahman-Mūlaprakriti.⁽²⁾

Om de basisgedachten van Spinoza eer aan te doen, moeten we ons losmaken van de begripsvervlakking die er in de loop van de vele jaren is opgetreden. Zo zien velen Spinoza als atheïstisch of materialistisch denker.

Dit is een misverstand, want Spinoza's Substantie kan niet vertaald worden met ons huidige begrip 'materie'. Uitgaand van de Goddelijke Substantie is ook goed te begrijpen dat Einstein zei dat materie en energie hetzelfde zijn. Daarnaast hebben verschillende andere wetenschappers, voorafgaande en ook na Einstein, nog meer bijzondere eigenschappen van deze 'ene oneindige Substantie' ontdekt (zie het kader). Maar we zijn er nog lang niet.

Uitgaand van de oneindige aantallen vormen waarin de goddelijke Substantie zich aan ons voor kan doen, bestaan er logischerwijze ook typen substantie die voor ons niet zichtbaar zijn, maar zich wel kenbaar maken omdat ze effecten uitoefenen op de zichtbare natuurkundige verschijnselen. Een voorbeeld daarvan is die onzichtbare invloed op het gedrag van de melkwegstelsels, die de wetenschappers ertoe bracht om een hypothetische 'donkere materie' aan te nemen. Maar het is duidelijk, dat we de eigenschappen van Spinoza's Substantie bij lange na nog niet allemaal kennen.

Kortom: als we alleen kijken naar de uiterlijke eigenschappen en de goddelijke potenties buiten beschouwing laten, moeten we niet verbaasd zijn dat we om ons heen verschijnselen waarnemen die we niet kunnen verklaren. Dan blijven we in onze theorievorming altijd achter nieuwe feiten aanlopen. Toch is het mogelijk nu een omvattend begrip op te bouwen door een studie van de Theosofie: een visie waar alle toekomstige ontdekkingen hun geëigende plek in kunnen vinden. De ideeën van Spinoza zijn daarbij heel interessant, omdat we daarin een weerspiegeling vinden van enkele van de diepste uitgangspunten van de Theosofie.

Een zeer gedegen artikel over Spinoza's visies, belicht vanuit de Theosofie, staat in ons tijdschrift *Lucifer*, van de hand van Nandini Iyer.⁽³⁾ Dit artikel is aan te vragen bij het redactiesecretariaat.

Enkele wetenschappers die onzichtbare eigenschappen van de Substantie hebben ontdekt:

• Johannes Kepler (1571-1630)	• Michael Faraday (1791-1867)
• Sir Isaac Newton (1643-1727)	• Guglielmo Marconi (1874-1937)
• Sir William Crookes (1832-1919)	• Nikola Tesla (1856-1943)
• Henri Becquerel (1852-1908)	• Albert Einstein (1879-1955)
• Pierre Curie (1859-1906) en Marie Curie (1867-1934)	• Richard Feynman (1918 – 1988)
• Heinrich Hertz (1857-1894)	

Referenties

1. De drie fundamentele grondstellingen van de Theosofie vindt u op de binnenomslag van dit tijdschrift. Hun bron is: H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*. Vele edities, p. 14-17 (originele Engelse editie).
2. Zie de index van *De Geheime Leer*, en voorts: G. de Purucker, *Occult Glossarium*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1993.
3. Nandini Iyer, 'Leibniz en Spinoza. Deel 2: Spinoza.' Artikel in: *Lucifer*, jaargang 32, nummer 4/5, 2010, p. 34-40 (themanummer 'Maak de Theosofie tot een levende Kracht in uw Leven'. Verslag International Theosophy Conferences, 12-15 augustus 2010, Den Haag).

De toekomst van de Theosofie en de mensheid

Kerngedachten

» Het begrijpen van het verleden is noodzakelijk om de toekomst te begrijpen. Door inzicht te krijgen in de huidige processen, kunnen we de toekomstige gevolgen voorzien.

» De Meesters van Wijsheid en Mededogen inspireren en dwingen niet. En hoe inspireren ze: door ideatie.

» Wat is ideatie, wat is een idee? Hoe zetten we zo zuiver mogelijk de ideaties van de Loge van Wijsheid en Mededogen om in ideeën en stoffelijke expressies (boeken, enzovoort) die we kunnen doorgeven aan onze medemensen?

» Hoe kunnen we de teksten waarin – met meer of minder succes – de Universele Wijsheid wordt geschetst, zó bestuderen, dat we direct kunnen putten uit de stroom van ideaties vanuit de Loge van Wijsheid en Mededogen?

» Hoe bouwen we een stralende toekomst voor de mensheid op?

Tijdens de International Theosophy Conference (ITC) in augustus 2025 hield Herman C. Vermeulen de afsluitende lezing. In deze lezing gaf hij een beeld, wat ervoor nodig is om het oorspronkelijke doel en karakter van de Theosofische Beweging te behouden en te versterken, zowel nu als in de toekomst. Dit onderwerp heeft direct betrekking op de toekomst van de hele mensheid.

Welkom bij de laatste lezing van deze *International Theosophy Conference*, die zich richt op de toekomst van de Theosofie en de mensheid. Ik wil graag beginnen met een korte uiteenzetting van mijn benadering van deze lezing. Ik wil graag drie kernpunten bespreken met betrekking tot dit essentiële onderwerp.

Het *eerste* principe houdt in, dat inzicht in het verleden ons helpt om de toekomst te begrijpen. Het *tweede* punt heeft betrekking op de processen van inspiratie en geïnspireerd worden. Het *derde* aandachtspunt is, wat we moeten doen om een stralende theosofische toekomst te creëren. Laten we beginnen met het eerste punt, dat betrekking heeft op het verleden.

Begrijp je verleden, stuur je toekomst

Het begrijpen van het verleden is noodzakelijk om de toekomst te begrijpen. Een belangrijk idee van de Deense filosoof Søren Kierkegaard

onderstreept dit: het leven moet achterwaarts worden begrepen, maar voorwaarts worden geleefd. We moeten dus het verleden bestuderen om ons voor te bereiden op de toekomst. Daarom ook moeten we het bestuderen van het verleden vanuit een bepaald perspectief doen. Het idee is niet dat we enkel historische gebeurtenissen gaan bestuderen. Nee, we moeten juist de *mentale* processen begrijpen die in het verleden werkzaam waren, omdat die processen hun gevolgen in onze huidige tijd projecteren; in combinatie met wat we nu doen, bepalen ze de toekomst. Als we de universele wetten begrijpen, biedt de toekomst voor ons geen verrassingen. Als we de leer van karma begrijpen, wat hierbij een grote hulp is, kunnen we een begrip opbouwen van de tot stand gebrachte gevolgen. Door te weten wat we in het verleden hebben gedaan tezamen met wat we nu doen, kunnen we onze toekomst voorspellen.

Cyclische processen spelen hierbij een essentiële rol: alle omstandigheden herhalen zich in de loop van de tijd. En natuurlijk moeten we rekening houden met het feit, dat we al allerlei karmische oorzaken hebben gelegd in het verleden. We kunnen nu dus niet met een schone lei beginnen; er zijn al talrijke oorzaken geproduceerd die nu als gevolg tot uitdrukking komen. Daarmee moeten we werken.

Met onze kennis van de karmische wetten, weten we wat we nu moeten doen. Het idee is, dat we door inzicht te krijgen in de huidige processen, de toekomstige gevolgen kunnen voorzien. Zonder dit inzicht blijft het vooruitzicht onduidelijk. Als we zo'n analyse niet maken, kunnen we geen realistische verwachtingen hebben; we kunnen in feite niets verwachten.

De universele principes zijn overal werkzaam: zo boven, zo beneden

Laten we eens kijken hoe we te werk moeten gaan. Hoe kunnen we vooruitgang boeken? We nemen deel aan een proces van inspireren en geïnspireerd worden, wat een fundamenteel theosofisch principe is. Dit is een manier van werken die je terugvindt in de grondslagen van de theosofische leringen, vanaf het prille begin van de Theosophia tot op de dag van vandaag: door de tijd heen waren altijd dezelfde universele wetten werkzaam.

Als we dus de fundamentele *principes* van die bepaalde wetten kennen, begrijpen we ook veel andere dingen. Meester Koothoomi zegt bijvoorbeeld, en ik citeer hem:

Wij kennen in de natuur geen enkel verschijnsel dat helemaal niet in verband staat met óf magnetisme óf elektriciteit – want waar beweging, warmte, wrijving, of licht is, daar zullen magnetisme en zijn *alter ego* (naar onze bescheiden mening) elektriciteit altijd optreden, als oorzaak of als gevolg – of liever allebei, als we het verschijnsel maar tot de oorsprong onderzoeken.⁽¹⁾

Dit is een essentiële uitspraak, want hij houdt in dat de talrijke processen in de natuur volgens hetzelfde fundamentele principe werken. Als we dat principe begrijpen, kunnen we veel leren van de analogie tussen de genoemde processen.

Laten we nu te rade gaan bij wat de Meester zegt, en dat

is een uitspraak die je gemakkelijk kunt terugvinden in de brieven van de Meesters: de Loge van Wijsheid en Mededogen *inspireert en dwingt niet*. Wat ze doen, is inspireren. En hoe inspireren ze? Ze inspireren door *ideatie*.

Wat bedoelen we met ideatie?

Ideatie is het vermogen, de kracht, het proces van *het vormen van ideeën, mentale beelden, en het uitstralen (emaneren) van deze ideeën*. Een idee is het resultaat van ons vermogen om deze ideaties te ontvangen. Onze ideeën worden gevormd door onze eigen beperkte capaciteiten om deze uitgestraalde ideeën waar te nemen en door te geven. De ideeën die we doorgeven, weerspiegelen daarom ons individuele begrip. Dat betekent dus dat we doorgeven *hoe wij die ideaties hebben ontvangen en hoe wij die hebben vertaald naar ons eigen begrip*. Zoals we dat doen, zo geven we ze ook door. Alle communicatie is gebaseerd op ons vermogen om mentale beelden uit te wisselen: zenden, ontvangen en doorgeven zijn daarbij de basisprocessen. Deze kennis over ideevorming is op zich eenvoudig terug te vinden bij Plato en in de zeer bekende uitspraak: *ideeën regeren de wereld*. Daarover zegt de Meester:*

“Ideeën regeren de wereld”; en naarmate het menselijke denkvermogen nieuwe ideeën zal ontvangen en de oude en versleten terzijde zal leggen (zal) de wereld vooruitgaan; machtige omwentelingen (zullen) eruit voortkomen; instellingen (ja, en zelfs geloofsvormen en mogendheden, zouden ze eraan kunnen toevoegen) — ZULLEN bezwijken bij hun opmars, verpletterd door hun eigen inherente kracht, niet de onweerstaanbare kracht van de “nieuwe denkbeelden” van de Spiritisten! Ja, ze hebben gelijk en ongelijk. Het zal even onmogelijk zijn hun toevloed te weerstaan als de tijd daar is, als te trachten de loop van het getij te stuiten, – dat is zeker. Maar wat volgens mij de Spiritisten niet inzien, en wat hun “Geesten” niet verklaren (de laatsten weten niet meer dan wat ze in het brein van eerstgenoemden kunnen vinden) is, dat dit alles geleidelijk zal gebeuren; en dat voor het zover is, zij zowel als wijzelf een plicht te vervullen hebben, een taak voor ons hebben: en wel het zoveel mogelijk verwijderen van het afval dat onze vrome voorvaderen achterlieten. Nieuwe ideeën moeten in

* Dit citaat is deel van een brief waarin de Meester de beperktheid en onlogica van de ideeën van de toenmalige spiritisten bespreekt. De vele cursiveringen zijn van de Meester zelf, en zijn correcties en aanvullingen op een eerder door hem geschreven tekst, waarin een gedeelte niet correct was overgekomen. Zie ook de uitleg in referentie 2.

schone grond worden geplant, want deze ideeën raken de belangrijkste onderwerpen. Het zijn geen stoffelijke verschijnselen, *of wat Spiritisme wordt genoemd*, maar deze universele ideeën die we *nauwkeurig moeten bestuderen: het noumenon, niet het fenomeen*, daar om het LAATSTE te begrijpen we eerst het EERSTE moeten verstaan. Zij raken *stellig* de werkelijke plaats van de mens in het Heelal – *maar alleen* met betrekking tot zijn TOEKOMSTIGE en niet zijn VROEGERE geboorten. *Het zijn niet de stoffelijke verschijnselen, hoe wonderlijk deze ook zijn, die de mens ooit zijn oorsprong kunnen verklaren, laat staan zijn uiteindelijke bestemming, of, zoals één van hen het uitdrukt* – de relatie tussen het sterfelijke en het onsterfelijke, tussen het tijdelijke en het eeuwige, het eindige en het Oneindige, enz., enz. Zij praten heel gemakkelijk over wat zij als nieuwe denkbeelden beschouwen, “groter, algemener, verhevener, meer omvattend”, en *tegelijkertijd erkennen ze, in plaats van de eeuwige heerschappij van de niet veranderende wet, de universele heerschappij van de wet als de uitdrukking van een goddelijke wil (!) Terwijl ze hun vroegere geloof vergeten en het feit dat “het de Heer berouwde de Mens te hebben gemaakt”, zouden deze pseudo-filosofen en hervormers hun toehoorders willen inprenten, dat de uiting van genoemde goddelijke Wil “niet verandert en onveranderlijk is – ten aanzien waarvan er slechts een EEUWIG NU bestaat, terwijl voor stervelingen (oningewijde?) de tijd iets is van verleden of toekomst, daar hij in verband staat met hun eindig bestaan op dit stoffelijk gebied” – waarvan ze even weinig weten als van hun geestelijke sferen — en waarvan ze iets stoffelijks hebben gemaakt, zoals onze eigen aarde, een toekomstig leven dat de ware filosoof liever zou vermijden dan zoeken. Maar ik droom met mijn ogen open. ... In elk geval zijn dit geen speciale leringen van henzelf. De meeste van deze denkbeelden zijn stuk voor stuk ontleend aan Plato en de Alexandrijnse Filozofen. Dit is het wat wij allen bestuderen en wat velen hebben opgelost. ... enz., enz.*⁽²⁾

Zenders en ontvangers

Kennis van ideeën en het ideatieproces is van fundamenteel belang voor het voorspellen van toekomstige resultaten. De zenders en ontvangers beperken dit uitwisselingsproces van ideeën: de ideeën worden door de ontvangers naar hun eigen beeld gereconstrueerd en bij de overdracht opnieuw gekleurd. Dat betekent dus dat degene die de ideatie uitvoert, het idee op een bepaalde manier

opbouwt en dan uitzendt. Dit idee kan alleen door iemand worden opgevangen als die het innerlijk vermogen heeft om het te ontvangen. En vervolgens reconstrueert hij het, op zijn beurt, in overeenstemming met zijn karakter. Er is een analogie tussen het uitwisselen van ideeën en het functioneren van zenders en ontvangers in de fysieke wereld. Deze analogie is gebaseerd op universele wetten. De processen van zenden en ontvangen in de fysieke wereld en die van ideevorming en ideeën, hebben een grote overeenkomst. Daarom kunnen we dingen leren van de bekende wetten van overdracht in de fysieke wereld: waar ruis, vervorming, interferentie, modulatie van andere bronnen en signaalverzwakking over afstand de ontvangst belemmeren. Vandaar: hoe beter de ontvanger is afgestemd op de zender, hoe minder vervorming er optreedt. Denk daarbij, als analogie, aan mentale afstand, mentale kracht, mentale focus, en juist niet aan fysieke afstand.

Van ideatie naar idee naar stoffelijke expressie

Met behulp van het bovenstaande kunnen we nagaan wat de relatie is tussen ideatie en idee. Een belangrijke vraag is daarbij: hoe kunnen deze ideeën worden bewaard voor later?

Stel je een wolk voor, een stralende wolk waarin alle ideeën zijn opgeslagen (zie de figuur). Deze stralende wolk werkt in twee richtingen, zoals is aangegeven door de twee pijlen. De neerwaartse pijl staat voor ideatie/emanatie en de opwaartse pijl staat voor mensen die deze informatie zoeken.

De linker, benedenwaartse pijl wil zeggen: ideatie produceert ideeën, die daarna worden uitgedrukt in woorden. We kennen natuurlijk het bekende gezegde ‘doorgeven van mond tot oor’. Dit vereist grote discipline. Deze discipline wordt weergegeven in de opmerking waarmee alle buddhis-

tische *sutra's* openen: "Aldus heb ik gehoord." Anders, zonder zo'n zorgvuldigheid, treedt bij elke overdracht degradatie op.

Om de ideeën te onthouden, zetten we ze op papier of in een computerbestand. Al deze vormen van gegevensopslag – technisch 'storage' genoemd – werken als *links*, als schakels naar de oorspronkelijke ideatie in de wereld van het denken. Al deze links hebben een bepaalde efficiëntie. Ze geven de ontvanger de mogelijkheid om zijn bekwaamheden uit te breiden.

Een bijkomende factor die de efficiëntie van deze *links* sterk kan beïnvloeden, doet zich voor als ideeën in een andere taal worden omgezet; zo'n vertaling zorgt voor een extra laag van informatieverlies.

In dit diagram, zendt de neerwaartse pijl signalen uit die zowel kunnen worden opgevangen door mensen die op zoek zijn naar die ideeën, als door mensen die de vereiste karakteristieken al hebben ontwikkeld.

Onder de benedenwaartse pijl heb ik een paar boeken en een mond getekend, om te laten zien hoe de ideeën worden ontvangen, op papier worden gezet en hoe ze worden uitgedrukt. Maar er is een vergelijkbaar maar tegengesteld proces (zie de opwaartse pijl). Het bestuderen van de stoffelijke uitdrukkingvormen leidt tot het ontstaan van ideeën die als een aantrekkende kracht werken, naar de bron van de originele ideeën.

Van stoffelijke expressie naar idee naar ideatie

Als we bijvoorbeeld beginnen met de studie van het boek *De Geheime Leer*, dan verdiepen we ons in de stanza's, śloka voor śloka, en overleggen daarover met anderen. We beginnen voor onszelf een beeld te vormen. Daardoor maken we onszelf tot een 'ontvanger' die op zoek gaat naar een verbinding, een *link*, naar die sferen waarin de oorspronkelijke ideatie was ontstaan. We ontvangen dát wat overeenkomt met ons karakter. We gaan ermee resoneren, in overeenstemming met ons karakter. Dan kunnen we het op papier zetten.

De pijl omhoog staat voor mensen die deze informatie zoeken. Als ik voor het eerst van mijn leven *De Geheime Leer* krijg, en ik begin te lezen en te studeren, dan probeer ik op die manier een innerlijk beeld te vormen, mijn ontvanger zo af te stemmen dat ik contact maak met de sfeer waar de oorspronkelijke ideatie werd gestart en opgebouwd. In het geval van het boek *De Geheime Leer*, waren het de heren van mededogen en wijsheid die hun ideeën ontwikkelden voor dit boek. Daarna dicteerden

ze deze aan Blavatsky, die de woorden op papier zette. En als ik nu bestudeer wat zij schreef, begin ik een connectie te maken met de leringen, in de sfeer van de ideatie. Dit is een essentieel punt om in gedachten te houden.

Uitwisselen vereist overeenkomst van karakteristieken

Elke uitwisseling vereist het bestaan van overeenkomsten in karakteristiek, want zo wordt resonantie mogelijk. Dit zien we overal in de natuur, en dus ook in techniek, in de natuurkunde, in elektriciteit en in kernenergie. Het is allemaal gebaseerd op hetzelfde universele principe: zo boven, zo beneden.

Maar we hebben fundamenteel overeenkomsten. Waarom? Als we de eerste grondstelling van *De Geheime Leer* nemen, leren we dat we te maken hebben met Universele Eenheid. Dat houdt in 1) oneindige eigenschappen, die zich 2) op elk niveau van manifestatie uitdrukken, zodat 3) er resonanties en correspondenties zijn tussen alle niveaus, tussen alle gebieden. Omdat alles deel uitmaakt van die Universele Eenheid, dragen we, in essentie, alle universele karakteristieken en mogelijkheden in ons. We hebben ze allemaal; en door de tijd heen, leren we ze tot uitdrukking te brengen.

Het hoofdpunt is, dat hoe groter de overeenkomst in karakteristiek is, hoe groter de uitwisseling is, en hoe groter de samenwerking is. Dat herkennen we in het dagelijks leven. Als we met mensen omgaan en we begrijpen elkaar goed, dan zijn we in staat om goed met elkaar te communiceren. Om te inspireren en geïnspireerd te worden, is een minimale overeenkomst noodzakelijk. Als er helemaal geen overeenkomst is, dan is er geen communicatie. We hebben een open hart nodig om werkelijk te communiceren.

In essentie is alles latent in ons aanwezig, zoals de tweede grondstelling van *De Geheime Leer* stelt. Daar noemt Blavatsky ons een vonk van de oneindigheid, een 'vonk van de eeuwigheid'. En ze legt in een voetnoot uit, dat een ander woord hiervoor 'monade' is. Het idee 'monade' vinden we terug in *De Geheime Leer* en in andere theosofische literatuur. Het is een andere manier om uit te leggen waarom er overeenkomsten bestaan, en het laat zien hoe het samenwerken gaat. Wat ons dus te doen staat, is die latente eigenschappen wakker roepen.

En als we deze niet wakker roepen, kunnen we ze niet benutten. We moeten ze doen ontwaken, we hoeven ze niet te krijgen. We dragen ze al in ons. Daarom kan niemand zeggen, en zeker een Theosoof niet, "sorry, ik

kan dat niet, ik weet dat niet, ik heb dat niet”. Nee, we hebben alles in ons. Maar we moeten het wel leren activeren.

Hoe leer je je af te stemmen?

Hoe activeren we deze overeenkomsten? Dat is wat ik *afstemmen* noem: je afstemmen op bepaalde ideeën of karakteristieken — technisch gezegd, op bepaalde frequenties en bepaalde golflengten. Om dat afstemmingsproces te starten en te verfijnen, moeten we morele en ethische principes bestuderen en teksten zoals *De Stem van de Stilte* en de *Pāramitā*’s. We bestuderen ook technische en schijnbaar abstracte leringen, om de evolutionaire processen te begrijpen en om te begrijpen hoe ethische en morele ideeën gegrond zijn in de universele structuren. Maar als we samen studeren, en niet alleen, ontdekken we een betere manier van afstemmen, omdat we dan elkaar kunnen helpen om ieders begrip te verhelderen en verfijnen, en dus elkaar helpen om af te stemmen. En natuurlijk moeten we ons dan concentreren. Als we ons niet kunnen concentreren, kunnen er allerlei dagelijkse problemen door ons hoofd gaan die ons afleiden en verwarren, en oude, ongedisciplineerde denkgewoonten zullen de oorspronkelijke ideeën bederven en vervuilen.

Het is natuurlijk waar dat wij mensen denkers zijn en dat ons menselijk denkvermogen krachtig is, maar het is nog weinig ontwikkeld. Daarom zijn er aanzienlijke verbeteringen nodig; we zijn pas halverwege de ontwikkeling van het menselijk denkvermogen. We zijn halverwege: een volgende langetermijncyclus ligt voor ons, waarin we nog veel te leren hebben. Hoe meer we ons denken kunnen beheersen, hoe meer we het effectief kunnen gebruiken. Voor ons mensen dient ons denkvermogen als het middel om te ontvangen en door te zenden: gedachten uit te wisselen. We kunnen dat niet op een andere manier doen:

we hebben altijd ons denkvermogen gebruikt. Hoe beter ons denkvermogen is getraind, des te beter we dat kunnen. We hebben volledige controle nodig om ons denken te kunnen richten, om ons te concentreren op die ideeën die we graag ontvangen en zenden.

En of we ons dat nu realiseren of niet, zenden we elk idee dat we ontvangen, door middel van ons denken uit in de wereld. Want als we een idee opvangen en ons denkproces begint eromheen te denken, dan houdt dat in dat we er energie in steken, dat we onze verbeeldingskracht erin steken — en op datzelfde moment zenden we het als een geheel uit, gekleurd door ons denkproces. Het is daarom belangrijk je de noodzaak te realiseren je denken te beschermen, en te beheersen wat en hoe we denken.

We leren dat de Loge van Wijsheid en Mededogen honderd jaar nodig had om een geschikte Boodschapper te vinden om een betrouwbare en accurate communicatielijns op te zetten. Vervolgens stuurt de Loge haar Boodschapper de wereld in, ondersteund door een groep Meesters, chela's en betrouwbare leden. De communicatie tussen hen vindt plaats door ideatie, een proces dat door de meerderheid van de mensheid nog niet begrepen wordt. Op die manier communiceren de Meesters, en dat is ook de reden waarom de Meesters zeggen: *we inspireren, maar we dwingen nooit*. Zij geven de hoofdlijnen aan; en het hangt af van onze vrije wil of we deze opvangen en in de praktijk brengen.

Hoe bouwen we een stralende toekomst op?

Wat is er nodig om een stralende toekomst voor de mensheid op te bouwen? We hebben nu verschillende punten besproken en kunnen nu vaststellen hoe we die toekomst kunnen opbouwen. Denkers, menselijke wezens, zullen in toenemende mate afgestemd zijn op de ideatie van de Loge van Wijsheid en Mededogen, de ideatie van de Meesters die weten wat er nodig is.

De eerste vereiste is een groep mensen die zich daadwerkelijk *afstemt* op de ideatie die uitgestraald wordt vanuit de Loge van Wijsheid en Mededogen. Zij moeten zuiver bovenpersoonlijke ontvangers van deze ideatie-stroom zijn, en om dat te worden moeten zij hun persoonlijkheid en persoonlijke indrukken en gevoel van afgescheidenheid van anderen, opzijzetten. Wij streven ernaar die groep te zijn.

Als we zo'n ideatie hebben ontvangen, zo helder als we kunnen, vormen we ons ideeën in onze eigen termen, zo zuiver mogelijk. We moeten trachten een krachtige transformator te worden, en op die manier een integrale tussen-

schakel worden, zodat we, als we een idee zo zuiver mogelijk hebben, we het op onze beurt kunnen doorgeven aan onze medemensen! Hoe zuiverder en beter we daarin zijn getraind, hoe zuiverder we het kunnen doorgeven. Het is heel duidelijk dat we hiervoor de verantwoordelijkheid moeten nemen.

Dat is dus het proces: hoe dat verloopt en wat onze cruciale rol erin is.

Het tweede belangrijke punt hierbij is dat de toegang tot de originele boodschap, zoals die gevonden wordt in wat de Meesters via Blavatsky aan ons hebben doorgegeven, essentieel is voor een nauwkeurige afstemming. Vele mensen, en velen van ons, hebben nooit het voorrecht gehad om Blavatsky te ontmoeten. We hebben haar boodschap omdat zij die doorgaf aan toegewijde leerlingen en via haar geschriften. We kwamen er allemaal mee in aanraking dankzij andere mensen, publicaties, lezingen, boeken, *De Geheime Leer*, enzovoort. Daarom hebben we toegang nodig tot een correcte weergave van de oorspronkelijke informatie. Dat is heel belangrijk, want dan starten we met afstemmen, en maken we contact met de bron waar deze ideeën vandaan komen.

Het derde, meest cruciale punt is dat we mensen met bovengenoemde eigenschappen nodig hebben die zich reïncarneren, zodat we kunnen verwachten dat de Loge in de toekomst lokale steunpunten zal hebben, mensen die de kwaliteiten bezitten die we hebben besproken. Hier moeten we nu aan werken; dat is essentieel. Dit proces van afstemmen en het opbouwen van positieve karmische gevolgen, moet beginnen door te werken volgens de spirituele lijn van de Loge van Wijsheid en Mededogen, zoals Blavatsky ons die heeft onderwezen. Technische leringen moeten altijd worden bekeken in het licht van ethiek en morele principes, omdat de leringen en de ethiek elkaar wederzijds ondersteunen, en zo de grondslag leggen voor onze gezamenlijke inspanningen.

Menselijke ontvangers-zenders worden

Theosofen moeten menselijke ontvangers-zenders worden, die ideaties en inspiraties van de Loge van Wijsheid en Mededogen kunnen ontvangen en doorgeven aan de mensheid. Daardoor houden we oorspronkelijke ideeën beschikbaar, om anderen in staat te stellen zich af te stemmen op de Loge van Wijsheid en Mededogen. We moeten in de wereld van de Loge van Wijsheid en Mededogen stappen. We moeten *mismatching* en vervormingen voorkomen door de mentale afstand tussen de Meesters en ons te dichten. Hierin ligt de sleutel: het is onze plicht

om onszelf te verheffen naar hun wereld; het is niet hun plicht om in onze wereld te stappen. Als we dit begrijpen, zien we helder wat we moeten doen.

Het is eenvoudig in te zien, dat dit alles een zeer intensief proces is. En het is een begrijpelijk proces. Het is in de eerste plaats een proces van wijsheid, gekenmerkt door *buddhi*. Als we dit idee eenmaal tot op zekere hoogte vatten, proberen we te begrijpen hoe alles met elkaar verbonden is en hoe het functioneert. Een medewerker worden van de Meesters, betekent een levend voorbeeld te worden van de leringen, want een echte medewerker bestudeert niet alleen de principes, maar belichaamt ze ook in gedachte, woord en daad. Op deze manier houden we de schakel ongebroken, zoals Blavatsky ons vraagt te doen.

We moeten dus *relaisstations* bouwen (een relaisstation is een ontvanger en zender in één), om de schakel met de Loge van Wijsheid en Mededogen in stand te houden. Als we ze nu bouwen, zullen ze ook in de volgende cyclus worden gereïncarneerd.

En als we nu geen relaisstations bouwen voor de inspiratie van de Meester, zullen we die in de komende incarnaties ook niet hebben.

Referenties

1. M. (Mahatma) en K.H. (Mahatma), *De Mahatma Brieven aan A.P. Sinnett*. Samengesteld en ingeleid door A. Trevor Barker. Den Haag, Theosophical University Press, 1979, brief nr. 23B, p. 173. Engelse chronologische editie: *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett, in chronological sequence*. Samengesteld en geredigeerd door Vicente Hao Chin Jr. Brief 93B, p. 317.
 2. Zie ref. 1, brief 93, p. 473-474. Brief 93 is de door de Meester zelf gecorrigeerde versie van brief 6; zie de passage op blz. 27. De correcties door de Meester zijn cursief aangegeven. We hebben de Nederlandse vertaling van het oorspronkelijke Engels op twee plaatsen aangepast, waar ons dat preciezer leek. Engelse chronologische editie, zie ref. 1, brief 117, p. 401.
-

Buddha en vijf discipelen. Wat Phnom Pros, Cambodja.

De mystieke relatie tussen leerling en Leraar

Kerngedachten

- » Leren is het van binnenuit ontplooiën van vermogens die latent al aanwezig zijn.
- » De Leraar verschaft door middel van inspiratie, vertrouwen en door zelf het voorbeeld te zijn de benodigde sfeer waarin dit proces plaats kan vinden.
- » In de zeldzame gevallen, waarbij mededogen het enige motief voor ontwikkeling is, kan dit proces versneld plaatsvinden onder leiding van een persoonlijke Leraar of Guru.
- » Deze mystieke relatie heeft alles te maken met de innerlijke Leraar van de leerling zelf, waar eerst een bewust contact mee plaats moet vinden, voordat de uiterlijke Leraar verschijnt.

De grote Wijzen hebben in hun Mysteryscholen altijd discipelen onderwezen. Wie kwamen in aanmerking voor dit onderricht? En wat maakte hun relatie *mystiek*?

De mensheid heeft er in de geschiedenis van haar evolutie *nooit* alleen voor gestaan. Altijd zijn er grote Wijzen geweest, wereldleraren, die de mensheid als wegwijzer de richting hebben gewezen waar we in onszelf de kennis en wijsheid kunnen vinden, om onze evolutionaire ontwikkeling zo goed mogelijk te volbrengen.

Deze Wijzen staan er op hun beurt ook niet alleen voor, handelen nooit op zichzelf en verschijnen niet uit het niets. Ze zijn namelijk als boodschapper afkomstig uit de Grote Loge van Wijsheid en Mededogen. Die Loge is een spirituele hiërarchie die bestaat uit een samenwerkingsverband van nobele mensen, bodhisattva's en Buddha's die een vergevorderde wijsheid en kennis hebben opgedaan, niet voor zichzelf, maar met als doel deze wijsheid weer door te geven aan de mensheid. Vanuit mededogen draaien ze zich om op het innerlijke Pad, hun eigen vooruitgang opofferevend, om degenen die na hen komen te onderwijzen en aan te sporen om hetzelfde opwaartse pad te gaan. Dit spirituele samenwerkingsverband

is er een van vele gradaties van Leraren en leerlingen op alle niveaus of gebieden van bewustzijn. Als een ketting van aaneengesloten schakels vormen ze het kanaal, waardoorheen de Universele Wijsheid vanuit het spreekwoordelijke Hart van het Universum aan de mensheid wordt doorgegeven. En iedere schakel in deze lijn heeft tegelijkertijd de functie van Leraar én leerling. Van leerling, wanneer het in die stroom naar boven gericht is om van een hoger bewustzijn onderricht te ontvangen, en van Leraar, om wat ontvangen is weer naar onder door te geven. Je kunt je misschien wel voorstellen dat dit niet zomaar een leraar-leerling relatie is zoals wij die in het dagelijks leven kennen, maar een die wat diepgaande wijsheid, toewijding, onvoorwaardelijke loyaliteit en verantwoordelijkheid betreft, daar ver bovenuit stijgt. Daardoor kun je met recht over een heilige en mystieke band spreken.

Wat is leren?

Maar voordat we hier verder op ingaan zullen we eerst stilstaan bij wat leren precies is, omdat het begrip van het

leerproces van belang is om de relatie tussen Leraar en leerling te begrijpen. Kort gezegd is leren het ontvouwen, of ontplooien van innerlijke vermogens. Vermogens die we latent al in ons hebben, die al in ons besloten liggen, anders zouden we ze nooit kunnen *ont-wikkelen*. Leren is dus niet een kwestie van iets er van buitenaf in stoppen, maar van binnenuit ontwikkelen door eigen inspanning. Socrates verwoordde dit mooi met zijn uitspraak dat leren niet het vullen van een vat, maar het ontsteken van een vlam is.⁽¹⁾ Die vlam maakt onderdeel uit van een oneindig innerlijk vuur, waarvan we nu nog maar een vonkje tot uitdrukking brengen.

Maar we moeten zelf het werk doen: niemand kan wijs voor een ander worden, niemand kan visie, logica en inzicht aan een ander schenken. Dat is iets dat je honderd procent zelf moet opbouwen. Doe je dat niet, en neem je klakkeloos aan wat een ander je zegt, zonder erover na te denken of het te toetsen, dan is er simpelweg sprake van blind geloof en leer je dus ook niets.

Maar ondanks dat we zelf het werk moeten doen, kunnen we er wel hulp bij krijgen, mits dat op de juiste manier gebeurt. En dan komen we bij leraarschap, want wat is dan die juiste manier?

Wat kenmerkt, met andere woorden, een *waar* Leraar?

Hoe herken je een waar Leraar?

Ten eerste – omdat hij weet dat groei van binnenuit komt – zal zijn manier van lesgeven volledig op die ontwikkeling van innerlijke vermogens van de leerling zelf gericht zijn. Dat betekent dat hij nooit dwingt of oplegt, maar altijd inspireert. Hij zal nooit de vrije wil inperken door te eisen dat de leerling op basis van autoriteit iets van hem aanneemt. Hij zal ook nooit proberen te overtuigen, maar altijd een beroep doen op het eigen zelfstandig denken van de leerling, zodat die de ruimte krijgt om zijn inzicht en wijsheid op te bouwen.

Socrates noemde zichzelf daarom een *geestelijke vroedvrouw*, omdat hij zijn leerlingen hielp bij de geboorte van de ziel. En dat deed hij door de juiste vragen te stellen, waarmee hij zijn leerlingen enkel de richting aanwees waar ze in zichzelf de antwoorden konden vinden.

Om zo'n geestelijke vroedvrouw te kunnen zijn, is het essentieel dat de Leraar zelf het levende voorbeeld is. Wil hij iets opwekken van een bepaalde innerlijke kwaliteit in de leerling, dan moet hij zelf van die kwaliteit *zijn*, om het ook bij de ander te laten resoneren. Een Leraar kan nog zoveel weten en zeggen, maar als hij niet zelf het levende voorbeeld is van wat hij onderwijst, dan zal het

weinig effect hebben. En die resonantie verloopt het best als zender en ontvanger op elkaar afgestemd zijn. Hoe beter de Leraar weet aan te sluiten bij het niveau van de leerling, hoe beter de overdracht is.

En misschien wel het allerbelangrijkste van alles is, dat een waar Leraar het vertrouwen in de leerling heeft en ook *geeft*, vanuit de wetenschap dat alles in de leerling aanwezig is. Het kan korter of langer duren, maar omdat de potentie er principieel in zit, zal het er dus ook uitkomen. En omdat het vertrouwen van de Leraar oprecht is, zal de leerling dit ook als zodanig ervaren, waarmee de Leraar de zo belangrijke sfeer creëert voor de leerling. Hierdoor zal de leerling zich volledig op zijn gemak voelen en alles durven vragen en zeggen, zonder dat hij bang is fouten te maken. De Leraar straft niet af, maar stimuleert het ontwaken van het inzicht van de leerling.

Hebben we leraren nodig?

Maar ... zou je je kunnen afvragen, als alles al in ons aanwezig is en van binnenuit komt, hebben we dan wel leraren nodig? Het theoretische antwoord daarop is: nee, we hebben alles in potentie in ons en omdat we tijdens ons leven ervaring opdoen, lessen leren, zou dit er over de tijd heen ook wel uitkomen. Alleen zou dit een eeuwigheid duren. Denk bijvoorbeeld aan iemand op een onbewoond eiland die zonder onderwijs erachter moet zien te komen wat de plaats van de aarde in het zonnestelsel is. Dat zou hij uiteindelijk wel kunnen uitdokteren door eigen observatie, maar dat zou natuurlijk vele malen langer duren dan wanneer hij hier hulp bij krijgt.

Zonder leraren zou het ontplooien van onze innerlijke vermogens oneindig veel langer duren. Dat betekent: veel langer onwetend blijven, wat in bepaald opzicht ook zoveel langer lijden betekent. En dit laatste is een belangrijke reden waarom, vanuit mededogen beschouwd, het theosofische antwoord op de vraag of we leraren nodig hebben luidt: ja, we hebben leraren nodig. En bovendien is leraarschap vanuit dit mededogen gezien – gebaseerd op de eenheid van al het leven – het meest natuurlijke dat er is. Omdat het voor een grotere harmonie zorgt. Door leraarschap helpen de verder gevorderden de minder vergevorderden aansluiting te houden.

Vandaar dat je leraarschap als universeel principe tegenkomt op alle niveaus: van het dierenrijk, waar ouders hun jongen leren voedsel te vinden, tot aan de Buddha's en Bodhisattva's waarvan je in de geschriften leest dat die ook weer hun leraren hebben die van nog weer hoger niveau zijn. Hemelse of Dhyāni-Buddha's, die op hun beurt ook weer

leraren van nog weer hoger niveau hebben, en zo tot in de oneindigheid.

Wisselwerking tussen onze innerlijke vermogens en uiterlijke Leraar

Maar tussen deze twee, onze innerlijke nog slapende vermogens en de uiterlijke Leraar die ons stimuleert ze tot ontwaking te brengen, is iets bijzonders aan de hand. Daar is namelijk sprake van een wisselwerking. Om die wisselwerking uit te kunnen leggen, is het van belang eerst te kijken naar wat we als mens precies zijn, en waar onze latente vermogens vandaan komen. Want we zijn namelijk méér dan waar we op dit moment 'ik' tegen zeggen. En die innerlijke vermogens komen niet uit het niets, maar ontleen we aan de meer innerlijke delen of invloeden in onze eigen stroom van bewustzijn.

De afbeelding hieronder is een schematische voorstelling van de samengesteldheid van de mens. De eerste en meest fundamentele gedachte in dit schema, is dat we in essentie een oneindige stroom van bewustzijn zijn: de rode lijn die door het midden loopt en geen begin of eind heeft, omdat hij grenzenloos is. Op deze lijn zie je verschillende bollen die centra van bewustzijn voorstellen. We zijn als complete mens een samenwerking van verschillende invloedssferen in ons. Elk zo'n brandpunt in onze samengesteldheid is van een bepaalde kwaliteit of reikwijdte van

bewustzijn. Houd echter in gedachten dat een schema altijd beperkt is, want de verschillende sferen zijn boven elkaar afgebeeld, maar in werkelijkheid doordringen ze elkaar volledig.

Het onderste bolletje stelt ons *fysieke lichaam* voor, dat we dus niet *zijn*, maar dat we *hebben*. We hebben een lichaam dat we als instrument gebruiken om ons uit te drukken in deze uiterlijke wereld.

We hebben ook een *dierlijke natuur*, het bolletje erboven, dat bestaat uit onze begeerten en emoties van meer *instinctieve* aard. Nuttig als instrument om onze omgeving af te tasten, maar minder handig op het moment dat dit deel het van ons overneemt wanneer we onszelf niet beheersen en bijvoorbeeld onszelf in emoties als woede of angst verliezen. Maar dit dierlijke aspect reikt dus al verder dan ons fysieke lichaam, want hiermee kunnen we sferen van ruimtes aftasten en gemoedstoestanden van anderen aanvoelen. En ook bij dieren zien we dit vermogen om op afstand indrukken op te kunnen pikken; wanneer je bijvoorbeeld met je kat naar de dierenarts moet en hij plotseling nergens te bekennen is, omdat hij precies aanvoelt hoe laat het is.

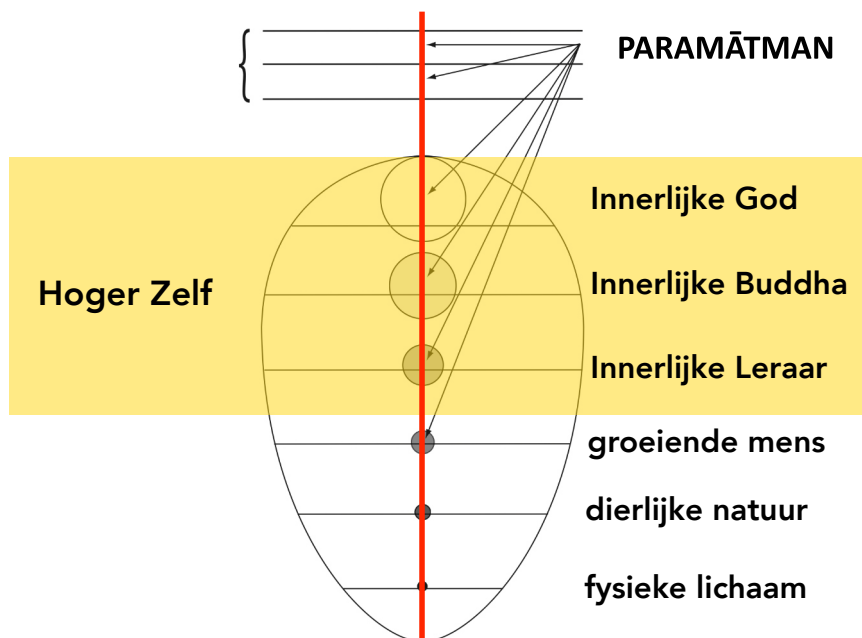
Dan hebben we onze alledaagse gedachten, neigingen, wensen en idealen van de *groeierende mens*. Dit is wat we als *denker* uitdrukken, waar we nu als mens 'ik' tegen zeggen, werkelijkheid toekennend aan de emoties en

gedachten die verband houden met de fysieke wereld waarin we leven en waarmee we ons identificeren.

En nu wordt het interessant. Want hoger in onze stroom van bewustzijn zien we verder ontwikkelde centra van bewustzijn, die we in essentie óók zijn, alleen nog niet zelfbewust. Zoals onze organen en cellen binnen onze menselijke bewustzijnssfeer leven, maken wij als groeiende mens deel uit van verder ontwikkelde bewustzijnen, die we gezamenlijk ons *hoger Zelf* noemen. En dit hoger Zelf bestaat uit drie brandpunten of transformatoren in die stroom van wezens, die een steeds grotere reikwijdte van bewustzijn hebben ontplooid en daarmee overeenkomstig ook een toenemende wijsheid en eenheidsbeleving.

De eerste van die drie – die we de *innerlijke Leraar* noemen – heeft een

Samengesteldheid mens

Copyright © 2012 by I.S.I.S. Foundation - The Hague, The Netherlands

reikwijdte van de gehele innerlijke Planeet. Want onze levende Planeet heeft net als wij verschillende innerlijke sferen.

Dan daarboven, onze *innerlijke Buddha*, die een bewustzijnsbereik heeft dat het gehele Zonnestelsel omvat. Ook hier betreft dat niet alleen de uiterlijke planeten, maar het totale innerlijke leven van het Zonnestelsel, de ziel ervan. En tot slot de *innerlijke God*, het hoogste, meest universele deel in ons dat de reikwijdte van de gehele innerlijke Melkweg omvat en dat daarmee onze schakel is met de grenzenloosheid. Want die stroom die we in essentie zijn, loopt door en houdt nergens op.

Wat van belang is, is dat we ons als groeiende mens *continu in de invloedssfeer van ons hoger Zelf bevinden* en we die invloed dus ook gewaar kunnen worden. Al onze edele en ethische eigenschappen van mededogen, begrip, inzicht in de eenheid en samenhang van het leven, ons geweten, zijn allemaal een reflectie op ons niveau, afkomstig van deze meer innerlijke delen van ons. Op hun eigen gebied zijn ze volledig actief, zoals wij dat nu hier in de uiterlijke wereld zijn. Ze stralen continu hun invloed uit. Alleen zijn *wij* als groeiende mens nog slapend en nog niet in staat ons zelfbewust ermee te identificeren en deze kwaliteiten uit te drukken.

En als we het over leren hebben, over groei of evolutie, het ontvouwen van innerlijke vermogens, dan is het precies dit wat ons te doen staat: het in onszelf wakker maken, activeren van die kwaliteiten die ons hoger Zelf al tot uitdrukking brengt.

In die wisselwerking nu, tussen de uiterlijke Leraar en onze nog sluimerende vermogens, speelt onze innerlijke Leraar een sleutelrol. Die heeft namelijk alles te maken met de mystieke relatie tussen leerling en (uiterlijke) Leraar.

Relatie innerlijke Leraar en uiterlijke Leraren

Maar er zijn verschillende uiterlijke Leraren, die op verschillende momenten in die wisselwerking een specifieke rol spelen, afhankelijk van de ontwikkelingsfase van de leerling op het Pad, zoals we straks zullen zien. Eerst wil ik de volgende twee citaten voorleggen:

Wanneer alle materialen voorbereid en gereed zijn, zal de architect verschijnen.⁽²⁾

Wanneer de leerling gereed is, staat de Leraar klaar.⁽³⁾

Twee citaten, die eenzelfde mystieke gedachte uitdrukken,

die alles te maken hebben met die wisselwerking tussen de innerlijke en uiterlijke Leraar. *Als de leerling gereed is, zal de Leraar klaar staan.* De vraag is: wanneer is de leerling dan gereed? Dat is op het moment dat hij in staat is om de rechtstreekse, diepere leringen van de Leraar te kunnen ontvangen.

Katherine Tingley, de derde Leider van onze organisatie, zegt hier het volgende over: “Een leraar kan zich nog zo inspannen om de waarheid over te brengen, maar als de intuïtie van de leerling niet ten minste tot op zekere hoogte ontwikkeld is, is die inspanning zinloos. (...) want intuïtie is de ware, mystieke leraar.”⁽⁴⁾

Kortom, er moet eerst sprake zijn van een bepaalde ontvankelijkheid in de leerling, voordat de Leraar kan onderwijzen. Het spreekwoordelijke materiaal moet geschikt zijn, voordat de architect ermee kan gaan werken. En dat is pas het geval wanneer de leerling het contact met zijn eigen innerlijke Leraar tot op zekere hoogte tot stand heeft gebracht. Want die ontvankelijkheid hangt samen met de mate waarin we onze intuïtie, of buddhi ontwikkeld hebben — waarvan Tingley zegt dat die de ware mystieke Leraar is. En het is de innerlijke Leraar van ons hoger Zelf, waar die flitsen van inzicht en wijsheid (zoals intuïtie zich voordoet) vandaan komen, op het moment dat we daar een actieve verbinding mee hebben. Dit contact moet eerst plaatsvinden, wil de leerling geschikt zijn om onderwezen te kunnen worden in de diepere leringen. Je moet eerst in jezelf het vermogen tot begrip ontwikkeld hebben, voordat je in staat bent om te begrijpen. Voordat je van buitenaf de mysteriën van het universum kunt ontvangen om vervolgens zelf te doorgronden. Maar hoe komt dat contact met je innerlijke Leraar tot stand?

Uiterlijke Leraar 1: de Wereldleraar (algemeen)

En dan komen we bij het *eerste type* uiterlijke Leraar en dat is de algemene of Wereldleraar, in tegenstelling tot het tweede type: de *persoonlijke* Leraar van de leerling. Het is in eerste instantie deze algemene Leraar van de mensheid, die een belangrijke rol speelt bij het tot stand komen van het contact met de innerlijke Leraar.

Gottfried de Purucker, de vierde Leider van de Theosophical Society Point Loma (TSPL) zegt hier het volgende over: “Voor de gewone mens, die nog niet voldoende vooruitgang heeft geboekt om de geestelijke en psychische zintuigen en vermogens in hem wakker te roepen, waarmee hij de hulp van een hogere Leraar niet alleen verdient maar

Een schilderij uit de Qing-dynastie van China, waarop Confucius (rechts) Gautama de Buddha (het in China relatief jonge Buddhisme) laat zien aan Lao-tse.

in feite afdwingt, is er altijd de wijsheid van de grote Wijzen en Zieners van alle eeuwen.”⁽⁵⁾

Dit zijn de Wereldleraren van de verschillende wereldreligies en -filosofieën, die als boodschappers van de Loge van Wijsheid en Mededogen de gemiddelde mens het innerlijk Pad wijzen, dat leidt tot zelfbewust contact met onze eigen innerlijke Leraar.

Hoe doen ze dat? Ten eerste door ons de *Universele Wijsheden* voor te leggen, zoals die van onze samengesteldheid, het feit dat we niet ons lichaam zijn, maar bewustzijn, oneindig in essentie; zoals dat er een fundamentele eenheid ten grondslag ligt aan al het leven, en alles onlosmakelijk met elkaar verbonden is; zoals dat er universele Wetmatigheden bestaan als cycliciteit (reïncarnatie) en oorzaak en gevolg (karma). En door middel van deze universele wijsheden spreken de Wereldleraren ons in onze meer innerlijke delen aan, waar deze wijsheid al aanwezig is. En een tweede manier waarop ze dit doen is door middel van het uitdragen en voorleven van deugden en leefregels die uit die Wijsheid voortvloeien, waarmee ze een beroep

doen op de morele en ethische aspecten in ons. En met name dit laatste is de grote hulp om het bewuste contact met onze innerlijke Leraar tot stand te brengen. En of je nou de deugden van de Griekse Stoa, de Pāramitā's van het Buddhisme, de deugden van het Christendom of de Islam neemt, allemaal draaien ze om dezelfde eigenschappen: mededogen, zelfvergetelheid, rechtvaardigheid, moed, geduld, zelfbeheersing, vergevingsgezindheid ... Stuk voor stuk kwaliteiten in ons, die ons in actieve resonantie brengen met onze innerlijke Leraar. Waarom? Omdat ze onze aandacht van ons persoonlijk zelf naar ons hoger Zelf verheffen, waartoe die kwaliteiten behoren.

Hét kenmerkende aspect van een chela, een leerling op het Pad, zo zegt De Purucker, is: *“Een groeiende onverschilligheid tegenover zichzelf, en een toenemende belangstelling voor al wat is.”*⁽⁶⁾ En dat is precies waar het leven van de deugden toe leidt.

In dit verband noemt De Purucker twee van die deugden in het bijzonder, waarvan het toepassen, het leven ervan, de voorwaarde is voor de aanstaande leerling om zich geschikt te maken voor chelaschap, maar die in principe iedereen kan toepassen.

Probeer jezelf nooit te rechtvaardigen

De eerste is: probeer jezelf nooit te rechtvaardigen. “Als mensen deze regel in de wereld zouden volgen, zou onze aarde een paradijs zijn in vergelijking met wat ze nu is,” zegt De Purucker.

Het is geen makkelijke regel, maar een van de beste manieren om je persoonlijkheid, dat deel van ons dat op zichzelf gericht is, minder op de voorgrond te laten zijn. Bij zelfrechtvaardiging leg je namelijk juist de nadruk op jezelf, op het willen overtuigen dat niet jij, maar een ander fout zit, waarmee je het gevoel van afgescheidenheid versterkt en je je bewustzijn alleen maar vernauwt, tot jezelf beperkt. Terwijl de clou nu juist is je aandacht van jezelf naar de wereld om je heen te verplaatsen, je daarmee te identificeren en je bewustzijn te *verruimen*. En daarvoor is de tweede deugd of oefening zo van belang, en dat is:

Leer te vergeven en lief te hebben

Leer te vergeven en lief te hebben. Dat is namelijk de beste manier om de aandacht van jezelf naar de ander te verplaatsen. Vergeven heeft alles te maken met het inleven in de ander, het begrijpen wat de ander tot zijn daad deed komen. Dan doe je een beroep op je innerlijk begripsvermogen waardoor je in staat bent, het onderscheid te maken

tussen een daad en de uitvoerder ervan. Je keurt de handeling misschien wel af, maar nooit de mens erachter. Omdat je begrijpt dat die altijd méér is dan wat hij op dat moment van zichzelf laat zien. Je ziet de *innerlijke mens*, die net zo goed als jij met vallen en opstaan leert, waardoor je een mildheid, begrip en openheid aankweekt. Wat heeft dit nu met de innerlijke Leraar te maken, zul je je misschien afvragen?

Het toepassen van deze wijsheid en deugden zorgt voor het noodzakelijke transformatieproces, waardoor de invloed van de innerlijke Leraar tot ons door kan dringen. Zolang we onszelf centraal zetten, onze zelfzuchtige begeerten en neigingen volgen, sluiten we onszelf voor die invloed af. Wanneer we bijvoorbeeld níet in staat zijn om te vergeven en blijven hangen in wrok en woede en constant die negatieve gedachten voeden, dan omringen we ons ermee, waardoor we onze atmosfeer verdichten en de invloed van ons hoger Zelf niet gewaar kunnen worden. Want die invloed is er continu zoals gezegd, onafgebroken, maar het is aan ons om erop af te stemmen. En in de mate waarin we in staat zijn onszelf te vergeten ten dienste van anderen, worden de omringende sluiers transparanter en neemt de ontvankelijkheid voor die innerlijke invloed toe. Dan opent ons persoonlijke bewustzijn zich, waardoor het innerlijk licht van ons hoger Zelf in ons gaat schijnen.

Uiterlijke Leraar 2: de persoonlijke Leraar (Guru)

En dat is het moment waarop het *tweede type* uiterlijke Leraar in beeld komt, namelijk de *persoonlijke* Leraar van de leerling, op wie een beroep wordt gedaan wanneer dat innerlijk licht van zijn hogere natuur zich in de leerling begint te manifesteren. In het eerder genoemde citaat van De Purucker sprak hij over het ontwikkelen van innerlijke vermogens, waarmee de leerling de hulp van een hogere Leraar niet alleen verdient maar in feite *afdwingt*. En dit laatste, dit afdwingen, is omdat het een occulte wet is, dat de Leraar *moet* antwoorden op elke innerlijke oproep. Dat brengt ons weer bij die wisselwerking tussen de uiterlijke en innerlijke Leraar, maar die nú vanuit de innerlijke Leraar tot stand komt. Waar in eerste instantie de algemene, of Wereldleraar de mens stimuleert het contact met zijn eigen innerlijke Leraar te maken, is het nu dit actieve contact, de aanwezige invloed van de innerlijke Leraar, dat ervoor zorgt dat er een beroep wordt gedaan op de *persoonlijke* Leraar van de leerling. Want dit innerlijke licht van de ontwaakte intuïtie wordt

ook wel het *Buddhische Licht* genoemd.

Daarover wordt gezegd dat de Leraren van de mensheid voortdurend, nauwkeurig toezien wanneer dit Buddhische Licht in iemand opvlamt. Symbolisch voorgesteld als een wereldkaart, als spirituele wijzerplaat, waar iedere keer dat er zo'n innerlijk licht in iemand opvlamt, de wijzer daarheen uitslaat. En al is het maar een beginnende zwakke gloed, op het moment dat het aanwezig is, wordt die mens gadeslagen en is het de plicht van de Leraar om te antwoorden.

Hij wordt ertoe aangetrokken op basis van een magnetische spirituele sympathie. Vandaar dat in het eerdere citaat wordt gezegd dat de leerling de hulp van een hogere Leraar niet alleen verdient maar in feite dus ook *afdwingt*. Er wordt overdrachtelijk ook wel gesproken over het doen van de juiste klop op het Hart van de Leraar. Een klop, bestaande uit toewijding en bovenpersoonlijke Liefde, die onfeilbaar wordt gehoord en beantwoord, omdat het Hart van de Leraar altijd luistert.

De leerling komt onder de aandacht van zijn Leraar

Vanaf dit moment komt de leerling onder de aandacht van zijn uiterlijke Leraar, maar in eerste instantie nog zonder dat hij daar zelf bewust van is. Eerst volgt er een periode van beproevingen die daaraan voorafgaan, voordat hij officieel als chela wordt aangenomen. Maar op de achtergrond is de Leraar al werkzaam, waakt hij over het innerlijke vlammetje, koestert het en stimuleert hij het in de leerling ontwaakte mededogen. Maar uiteraard de vrije wil van de leerling volledig respecterend, omdat de Leraar zoals gezegd nooit dwingt maar alleen inspireert. En gedurende dit proces, waarin de leerling onder toezicht oog van de Leraar zijn groeiende kwaliteiten onverminderd blijft inzetten ten dienste van de mensheid, wordt gaandeweg het contact met zijn innerlijke Leraar steeds sterker en daardoor óók met zijn uiterlijke.

Totdat op een gegeven moment de tijd aangebroken is, dat de uiterlijke Leraar ook daadwerkelijk aan de leerling verschijnt. Dat wil zeggen: dat de chela *in staat is* zijn Guru te herkennen. Want die was er al die tijd al, alleen niet zichtbaar voor de leerling. Omdat er een bepaalde mate van innerlijke ontwakking moet zijn voordat de leerling in staat is om zijn uiterlijke Leraar überhaupt als zodanig te kunnen herkennen. Want je kunt niet herkennen wat je nog niet in jezelf ontwikkeld hebt. Pas als je het zelf *geworden* bent, ben je in staat het bij de ander te zien.

Hierover zegt De Purucker het volgende: “De mens die werkelijk groot is van binnen, herkent grootsheid in andere mensen en buigt daarvoor, omdat hij zelf innerlijk een groot mens is.”⁽⁷⁾

En over het herkennen van de Leraar zegt hij: “Kweek in uw eigen zelf liefde aan, dan zult u de liefde begrijpen die hij u zal geven. Kweek in uw eigen hart vergevingsgezindheid aan, dan zult u de vergevingsgezindheid begrijpen, die vanuit hem naar u zal vloeien. Wees waarheidlievend, dan zult u [...] zijn waarheidsliefde herkennen als hij komt.”⁽⁸⁾

Dit is wat de relatie tussen leerling en Leraar mystiek maakt, omdat die op basis van *innerlijke herkenning* is, verborgen voor het uiterlijk oog van de gemiddelde mens, omdat die betrekking heeft op zuiver ethische kwaliteiten en innerlijke vermogens die alleen herkend kunnen worden door de leerling die deze kwaliteiten in zichzelf ontwikkeld heeft.

En vanaf het moment dat de Leraar zich aan zijn leerling bekend heeft gemaakt, de leerling bereid is om onderwezen te worden, kan het verdere directe onderricht gaan plaatsvinden.

Het onderricht van de Leraar

Maar hoe gaat dat in zijn werk? Wat vindt er plaats op het moment dat de leerling onder de directe leiding van zijn Leraar of Guru komt? Zoals gezegd is dit een mystieke relatie, gebaseerd op innerlijke grootsheid en een overeenkomstig diep doordrongen mededogen. Over deze relatie tussen Leraar en leerling wordt dan ook gezegd dat die ‘oneindig veel heiliger is dan zelfs die tussen ouder en kind’, omdat, waar de ouders het *lichaam* verschaffen voor de ziel die geboren wordt, de Leraar voor de geboorte van *de ziel zelf* zorgt.

De Leraar is zogezegd de *spirituele* ouder van de leerling, die het innerlijke voedsel verschaft waardoor de leerling zijn innerlijke, goddelijke vermogens verder tot ontwikkeling kan brengen en worden wat hij in zijn diepste kern is. Dit alles vanuit mededogen vóór mededogen. Om de leerling geschikt te maken om zelf een Meester, een Leraar voor de mensheid te worden. En wanneer dat proces, deze geboorte van de ziel, versneld plaatsvindt, spreken we over inwijding. Dat is waar het onderwijs in de Mysteryschool in feite op gericht is: de training van de leerling ter voorbereiding op de beproevingen die hij zal moeten ondergaan tijdens de verschillende inwijdingen.

In de theosofische literatuur wordt er over zeven grote

inwijdingen gesproken, waarvan de eerste drie ook wel voorbereidende inwijdingen worden genoemd, omdat ze bestaan uit de combinatie van studie en toepassing in het dagelijks leven, waarin de leerling moet laten zien dat hij over de benodigde discipline en morele kwaliteiten beschikt, voordat aan de vier grote inwijdingen begonnen kan worden.

Het is in de eerste instantie in het dagelijks leven waarop de Leraar toeziet op de vooruitgang van de leerling; het gaat om zijn bereidheid om de kwaliteiten die hij ontwikkelt ook daadwerkelijk te gebruiken en in te zetten voor de vooruitgang van de mensheid, ongeacht de consequenties voor hemzelf. Dat is waar hij op getest wordt.

En daar zie je meteen de relativiteit van het begrip Leraar en leerling, omdat die bereidheid van de leerling om door te geven wat hij ontvangen heeft, tegelijkertijd ook leraarschap betekent.

Op het moment dat de leerling als chela is aangenomen, wordt hij als helpende kracht actief in de Loge van Wijsheid en Mededogen, waar hij zijn plaats inneemt in het doorgeven van de Universele Wijsheid. Als je de brieven van de Meesters⁽⁹⁾ leest, dan krijg je een goede indruk hoe dat in zijn werk gaat. Hoe hun chela's op de achtergrond volop actief zijn met het uitvoeren van opdrachten, het overbrengen van leringen, om de zaak voor de mensheid te dienen.

De Leraar laat de leerling ‘vrij’

En waar je een strakke begeleiding zou verwachten, laat de Leraar in de beginfase van deze eerste drie voorbereidende inwijdingen de leerling vooral ‘vrij’ zijn eigen keuzes te maken. Dat klinkt misschien tegenstrijdig, maar juist door hem de ruimte te geven, heeft de leerling de uitdaging te laten zien dat hij uit het juiste hout gesneden is. Hij moet de beginselen van de Universele Wijsheid zelfstandig in de praktijk kunnen vertalen. Dat wil niet zeggen dat de Leraar zijn aandacht laat verslappen, maar hij geeft de leerling de vrije hand, omdat dat de beste manier is om hem de kans te geven te laten zien dat hij op eigen kracht, ongesteund, alle beproevingen van het dagelijks leven aankan. Want het zijn juist de verleidingen en uitdagingen van alledag waarin de leerling zijn karakterkracht moet tonen en zijn ware aard naar boven komt. In hun brieven zeggen de Meesters daar het volgende over: “Wij laten onze kandidaten op duizenderlei manieren op de proef stellen, om hun gehele innerlijke natuur te voorschijn te brengen en de kans te geven op de een of andere manier overwinnaar te blijven.”⁽¹⁰⁾ “We *leiden* onze chela's nooit

(zelfs de meest gevorderde); evenmin waarschuwen wij hen vooraf, daar de gevolgen, teweegebracht door oorzaken die zij zelf hebben geschapen, de beste ervaring voor hen zijn.”⁽¹¹⁾

En in dit laatste citaat wordt ook duidelijk dat die beproevingen niet door de Meesters op het pad worden gelegd, maar van binnenuit komen, vanuit de leerling zelf.

Versneld Karma

Het zijn namelijk de karmische gevolgen van oorzaken die hij zelf in het verleden geschapen heeft en die versneld naar de oppervlakte komen, op het moment dat de leerling het innerlijke besluit heeft genomen zich in te zetten voor de mensheid. Alle slapende zaden, alle opgebouwde oorzaken die normaal gesproken geleidelijk over meerdere levens tot uiting komen, worden nu samengeperst tot één of enkele levens. Maar het is ook precies dit versneld aandienen van karma dat de kans biedt om te versnellen in ontwikkeling. Het zijn juist onze struikelblokken die de kans geven om er voorgoed mee af te rekenen, afhankelijk natuurlijk van hoe we ermee omgaan.

Je kunt dit proces vergelijken met fietsen. Hoe harder je fietst, hoe meer tegenwind je krijgt. Dit is in de fysica een bekende wetmatigheid: de weerstand neemt toe met het kwadraat van de snelheid. Maar waar we niet bij stilstaan, is dat er op innerlijk gebied dezelfde wetmatigheden bestaan. Wetmatigheden op fysiek gebied zijn niets anders dan een reflectie van wetmatigheden van meer innerlijke bewustzijnsgebieden. Zoals er een uiterlijke atmosfeer bestaat, die voor de ervaring van tegenwind zorgt, bestaat er ook een innerlijke atmosfeer als realiteit. En zoals het versneld voortbewegen door de uiterlijke atmosfeer fysieke turbulentie veroorzaakt, roept versnelde innerlijke groei een innerlijke turbulentie op. En dat is dat versnelde karma.

De mate waarin die turbulentie zich voordoet, waarin karma zich versneld aandient, is evenredig aan de intensiteit waarmee de leerling het besluit neemt om een helpende kracht te zijn. En dit versneld aandienen van karma betreft zowel onze betere als mindere eigenschappen. Want op het moment dat we een beroep doen op onze innerlijke vermogens, komt er een innerlijke kracht vrij, die beide kanten versterkt, positief en negatief, waardoor zowel de goede als mindere kwaliteiten versneld bovenkomen. Eigenschappen als hebzucht, ijdelheid, of de neiging om te roddelen die altijd al op de achtergrond sluimerden, treden plotseling versterkt naar de voorgrond. Maar dat geldt dus óók voor de positieve karaktereigen-

schappen waarmee die lagere op dat moment juist overwonnen kunnen worden. Waarmee ze overwonnen móeten worden, omdat ze niet tegelijkertijd kunnen voortbestaan.

Het is als de ballast van een luchtballon, die er eerst af moet voordat hij kan opstijgen. Eerst moet met het oude karma afgerekend worden, voordat de leerling een volgende stap voorwaarts kan maken. En het is dus dit zelf opgewekte versnelde karma dat de beproeving van binnenuit veroorzaakt — het ‘examen’ voor de leerling om onder druk te laten zien wat hij waard is.

Samenwerking medeleerlingen

Een belangrijk onderdeel van deze training in onzelfzuchtigheid is de samenwerking met zijn medeleerlingen. Een chela moet zijn eigenbelang volledig ondergeschikt maken aan dat van de groep, die als de vingers van één hand moet samenwerken om een bruikbaar instrument voor de Leraar te zijn. Alleen wanneer de leerlingen in volledige harmonie met elkaar samenwerken, kan de innerlijke stroom van Universele Wijsheid van de Leraar, via zijn leerlingen, maximaal zijn uitstroom de wereld in hebben. In het boekje *De Stem van de Stilte*, dat over het Pad van de chela gaat, schrijft mevrouw Blavatsky dat de discipelen die de keuze gemaakt hebben hun eigen nirvānische gelukzaligheid op te offeren voor de mensheid – gereed om door de Leraar verder onderwezen te worden – vergeleken kunnen worden met de snaren van de vina (een snaarinstrument), die in harmonie met elkaar moeten trillen, volledig afgestemd op het denkvermogen van de Leraar. En dat, wanneer dit *niet* het geval is, de snaar die niet in harmonie is, springt en weggegooid wordt.

Met andere woorden, de leerling die niet in staat is zichzelf voor het algemeen belang te geven, wordt uit de Mysteryschool gezet, of zet zichzelf eruit, beter gezegd. En hier

wordt geen uitzondering op gemaakt. Een leerling kan niet op een gunst van de Leraar rekenen, maar heeft hier volledig zelf de verantwoordelijkheid in. “*De Meesters zijn de dienaren, en niet de bepalers van de Wet van Karma,*” zegt mevrouw Blavatsky in een van haar artikelen over chelaschap.⁽¹²⁾ Ze kunnen niet in de karmische gevolgen van de leerling ingrijpen en zouden dat ook niet willen, omdat daarmee het hele effect van de beproeving teniet gedaan zou worden, dat juist draait om het kunnen aantonen van ontwikkelde karakterkracht, een onfeilbaar moreel kompas.

Communicatie tussen Guru en chela

Naarmate de leerling op het innerlijk Pad vordert en de verantwoordelijkheden die hij op zich neemt steeds groter worden, wordt ook die innerlijke band tussen hem en zijn Leraar steeds hechter. Gaandeweg groeit de connectie van de chela met zijn Leraar op dat innerlijke denkgebied van spiritueel niveau, waarop de mystieke relatie gebaseerd is. Totdat dit contact op een gegeven moment zo direct wordt en het denken van Leraar en zijn leerling dusdanig één wordt, dat er rechtstreekse communicatie en onderrecht op het innerlijke gebied plaats kan vinden, zonder dat daar een gesproken of geschreven woord aan te pas komt.

Iedereen kent wel het fenomeen dat je bij een familielid of goeie vriend aan één woord genoeg hebt om de ander te begrijpen. En soms gebeurt het zelfs dat je precies tegelijkertijd exact hetzelfde tegen elkaar begint te zeggen, omdat je op ‘dezelfde golflengte’ zit. Ook op grotere afstand komt het voor, dat je aan iemand denkt die je een tijd niet gezien hebt en diegene je precies op dat moment opbelt. Herkenbare voorbeelden die laten zien dat je zo op elkaar afgestemd kan zijn, dat je elkaars indrukken op kunt pakken. Iets dat ook heel logisch is, omdat we simpelweg met elkaar verbonden zijn.

Alleen is er een essentieel verschil tussen deze voorbeelden en dat van de Guru en zijn chela.

Allereerst doet dit verschijnsel zich bij de gemiddelde mens willekeurig voor, onbewust, ongecontroleerd, terwijl het bij de Leraar en zijn chela volledig bewust, beheerst en op basis van wederzijdse afstemming plaatsvindt.

En het tweede verschil is dat het zich in het geval van de gemiddelde mens vaak op gevoelsniveau voordoet, terwijl de communicatie tussen de Leraar en zijn chela op het hogere denkgebied plaatsvindt. De leerling is door zijn training en concentratie in staat zijn bewustzijn volledig op dat zuivere niveau, dezelfde frequentie van zijn Leraar

af te stemmen, waardoor de Leraar zijn gedachten direct op het denkvermogen van de leerling kan overdragen, ongeacht de fysieke afstand tussen beiden. En omdat deze gedachtestroom van zo’n zuivere kwaliteit is, ver boven de alledaagse emoties en begeerten, komt er ook geen ruis op de lijn, die van invloed zou kunnen zijn op de overdracht.

Een voorbeeld van dit proces is het tot stand komen van het boek *De Geheime Leer*, dat mevrouw Blavatsky weliswaar fysiek heeft geschreven, maar haar op afstand werd gedicteerd door haar Meesters. Zoals Blavatsky zelf zei, was ze slechts de schrijfmachine om dit werk tot stand te brengen. En ook de *Mahātma brieven* van dezelfde Meesters, zijn in veel gevallen op vergelijkbare wijze geschreven, waarbij ze hun gedachten direct op het denkvermogen van hun chela’s overdroegen, die ze vervolgens opschreven.

Verantwoordelijkheid van de Leraar

Dan wil ik tot slot nog stilstaan bij de verantwoordelijkheid die de Leraar voor zijn leerling heeft, maar óók die van de leerling ten opzichte van zijn Leraar. Want die is er ook.

Vanaf het moment dat de Leraar zijn chela heeft aangenomen en gaat onderwijzen, rust er op hem een grote verantwoordelijkheid, omdat hij verantwoordelijk wordt voor de karmische consequenties als gevolg van de esoterische leringen die hij aan de leerling overdraagt. Zoals ondertussen duidelijk geworden is, gaat het hierbij niet om intellectuele kennis en feiten, maar om de diepere mysteriën over de inherente krachten in Natuur en mens, die, op het moment dat ze verkeerd geïnterpreteerd of toegepast worden, de nodige gevaren meebrengen voor zowel de leerling zelf als voor zijn omgeving. Daarom is het de plicht van de Leraar zijn leerling door en door te kennen en zijn voortgang nauwlettend in de gaten te houden. De mystieke relatie berust dan ook op volledig vertrouwen en openheid, opdat niets van het innerlijk leven voor de Leraar verborgen kan blijven. Op basis van de ontplooiende kwaliteiten van de leerling enerzijds, en mogelijk zwaktes die nog een rol spelen anderzijds, moet de Leraar steeds inschatten wat hij aan onderricht kan geven en wanneer zijn leerling toe is aan een volgende stap. En dat doet hij – zo wordt er gezegd – in harmonie en nauwe overeenstemming met de wenken die vanuit de eigen innerlijke Leraar in het bewustzijn van de chela oprijzen en die zich als plotselinge flitsen van intuïtie en begrip voordoen.

Verantwoordelijkheid van de leerling

De leerling, op zijn beurt, heeft ook een grote verantwoordelijkheid naar zijn Leraar toe.

En die bestaat uit het feit dat, hoe onvoorwaardelijk zijn trouw en loyaliteit aan de Leraar ook is, hij nooit klakkeloos iets van hem mag aannemen. Ondanks het volledige vertrouwen dat er is, zal de leerling altijd zelf moeten toetsen wat de Leraar voorhoudt, om de eerder genoemde reden dat leren het ontplooiën van innerlijke vermogens is en dat het werkelijke begrip *altijd van binnenuit komt*. De leerling zal daarom wat de Leraar hem voorhoudt altijd kritisch moeten toetsen om zelf door ervaring zijn inzicht op te kunnen bouwen en te voorkomen dat de leringen tot een dogma vervallen. Dat vereist dus een continue waakzaamheid en zelfwerkzaamheid van de leerling. Wat de Leraar in feite doet, is door zelf het levende voorbeeld te zijn, een zuivere sfeer scheppen om de leerling in overeenkomstige trilling te brengen, zodat die in staat is op datzelfde niveau in zichzelf de antwoorden te vinden, vanuit zijn eigen innerlijke Leraar waar het inzicht vandaan komt: “de ware mystieke Leraar”, zoals Tingley zei — die daarom ook wel de allerhoogste Leraar wordt genoemd.

Een van de eerste regels die de chela wordt geleerd, is nooit een vraag te stellen voordat hij eerst zelf geprobeerd heeft deze op te lossen. Hij zal altijd eerst zelf na moeten denken, eerst zelf het antwoord moeten proberen te vinden, omdat precies dít de benodigde training is om zijn eigen intuïtie verder te ontwikkelen en steeds krachtiger te maken. En als een vraag oprecht is, vanuit het Hart komt en de leerling de tijd neemt om die vraag te overdenken, dan zal het antwoord ook vaak van binnenuit komen.

Maar wanneer dit toch niet is gelukt en de leerling na intens zelf nagedacht te hebben, zijn vraag aan de Leraar stelt, dan is de Leraar vervolgens verplicht om antwoord te geven. Dat zal hij dan altijd in overeenstemming met de kwaliteit en helderheid van de vraag doen. De leerling heeft niet het recht diepere mysteriën te ontvangen waarvan hij niet intuïtief zelf al een vermoeden heeft. Vandaar de paradox dat ‘de leerling de meester en de leraar de dienaar is’. Het is uiteindelijk de leerling zelf die, aan de hand van zijn motief en toewijding, bepaalt wat de Leraar gerechtigd is om hem te onderwijzen.

Referenties

1. Deze uitspraak wordt vaak toegeschreven aan Socrates. De exacte bron lijkt niet bekend, al komt de gedachte zeker overeen met zijn leringen. Een soortgelijke uitspraak deed Plutarchus in zijn boek *De recta ratione audiendi* ('Hoe te luisteren').
2. W.Q. Judge, 'Of occult powers and their acquirement'. Artikel in: *The Path*, jaargang 3, februari 1889, p. 342-343. Opgenomen in: W.Q. Judge, *Echoes of the Orient. Volume I*. Compiled by Dara Eklund. Pasadena, California, Theosophical University Press, 2011, p. 107.
3. G. de Purucker, *Esoterische Instructies. Deel 2. De Esoterische of Oosterse School*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1991, p. 47.
4. K. Tingley, *Theosophy: the Path of the Mystic*. 2nd edition. Point Loma, California, The Aryan Theosophical Press, 1922, p. 67. (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/katherine-tingley/>).
5. G. de Purucker, *Studies in Occult Philosophy*. 1st edition. Pasadena, California, Theosophical University Press, 1945, p. 385 (Bron: <https://blavatskyhouse.org/literature/gottfried-de-purucker/>).
6. G. de Purucker, 'Requisites of Chelaship'. Opgenomen in ref. 5, p. 228.
7. Zie ref. 5, p. 234.
8. Zie ref. 3, p. 166.
9. M. (Mahātma) en K.H. (Mahātma), *De Mahatma brieven aan A.P. Sinnett*. Getranscribeerd, samengesteld en met inleiding van A.T. Barker. Den Haag, Theosophical University Press, 1979.
10. Zie ref. 9, brief nummer 54, p. 350.
11. Zie ref. 9, brief nummer 72, p. 415-416.
12. H.P. Blavatsky, 'Chelas and lay chelas'. Artikel in: H.P. Blavatsky, *Collected Writings. Volume IV*. Wheaton, The Theosophical Publishing House, 1981, p. 611.

Het Sanskrit-woord Dharma.

Kerngedachten

- » Er is een grenzenloze eenheid die ten grondslag ligt aan alles wat bestaat.
- » Kosmische Wetten ontstaan door de werking en wisselwerking van bewustzijn en willen.
- » Samenwerking en mededogen zijn karakteristieke gewoontepatronen in de Kosmos.
- » Stichters van religies en Wijzen hebben kosmische Wetten vertaald naar menselijke wetten.
- » In de ideale staat worden de kosmische Wetten van samenwerking en mededogen 'getransformeerd' naar menselijke wetten.
- » Degeneratie in een democratie ontstaat, als het land zich niet meer houdt aan de eigen wetten die de gelijkwaardigheid en gerechtigheid garanderen.
- » Het is de plicht van elke burger zich een beeld te vormen van een ideale staat, waarin ieder zijn bijdrage kan leveren.

WETTEN en wetten

Hoe vertalen we de kosmische Wetten naar menselijke wetten?

Wereldwijd houden regeringen zich niet altijd aan hun eigen wetten. De instituties die de wetten hebben gemaakt, of die ze controleren, worden zelfs ter discussie gesteld. Ook internationale afspraken worden geschonden of nietig verklaard. Menselijke wetten blijken allesbehalve stabiel. Dit in tegenstelling tot de Wetten in de kosmos. Is er een relatie tussen die twee? En als we ons dieper bewust waren van die kosmische Wetten, zouden we dan tot betere wetgeving komen waar iedereen zich van nature aan zou houden? Wellicht zouden we helemaal geen menselijke wetten nodig hebben.

Kosmische Wetten en natuurwetten

Voordat we de relatie tussen menselijke en kosmische Wetten kunnen bestuderen, moeten we eerst vaststellen wat een kosmische Wet is. Het is geen term die in de wetenschap gangbaar is. Daar spreekt men over natuurwetten. Daaronder verstaat men dan de enkele, fundamentele, waar te nemen patronen in de natuur, zoals beschreven in de natuurkunde en astronomie. Na herhaaldelijke waarnemingen en experimenten, wordt een wiskundig grondpatroon beschreven. Zo beschrijven de Wetten van Kepler de bewegingen van een hemellichaam om een ander hemellichaam. En de Wet van Ohm geeft de relatie weer tussen spanning, weerstand en stroomsterkte. Al deze wetten hebben voor de materialistische wetenschap betrekking op de fysieke kant van de natuur.

De Theosofie erkent deze fysieke wetmatigheden. Maar ze zegt dat ze het gevolg zijn van bewuste krachten die erachter of erin werkzaam zijn. Achter deze fysieke wetmatigheden schuilt dus een oorzakelijkheid, en deze is bewustzijn.

Bovendien kent de Theosofie een aantal wetmatigheden die in de wetenschap (nog) niet erkend worden, en die niet zozeer betrekking hebben op de uiterlijke wereld, maar op de innerlijke of oorzakelijke wereld, op de bewustzijnskant van de natuur. We zouden die wetmatigheden kosmische Wetten kunnen noemen. Om een voorbeeld te geven: ten grondslag aan alles wat bestaat, ligt een essentiële Eenheid. Een andere Wet leert dat elk bewust wezen groeit naar volmaaktheid binnen het natuurrijk waartoe het behoort.

Voor de meeste mensen zullen deze kosmische Wetten nog niet bewezen

zijn, maar als hypothesen kunnen we ze zeker hanteren. Dan zal blijken dat er veel mee verklaard kan worden.

Wat zijn kosmische Wetten?

Het is merkwaardig dat in de wetenschap zo weinig wordt nagedacht over wat de wetmatigheden in de natuur zijn. Ze worden in grootheden uitgedrukt, waar je berekeningen mee kunt maken en voorspellingen mee kunt doen. Maar zelden wordt door het overgrote deel van de wetenschap de vraag gesteld wat ze zijn. Zo kan de wetenschap bijvoorbeeld prima rekenen met zwaartekracht, maar wat de oorzaak ervan is, blijft onbeantwoord.⁽¹⁾

Zoals hierboven al gezegd, stelt de Theosofie dat achter die wetmatigheden bewustzijn zit. Maar hoe moet je dat opvatten? Misschien dat de volgende vergelijking je kan helpen daar een gedachtebeeld van te vormen.

Stel dat je elke ochtend na het ontbijt de broodkruimels in je tuin strooit. Voor de vogels is dat patroon een 'wet'. Waren ze ertoe in staat, dan zouden ze dat in een regel kunnen beschrijven. Dat het een mens is die de kruimels in de tuin strooit, komt echter in die beschrijving niet voor.

Trek deze gedachte door en je begrijpt dat het wezens zijn, wier gewoontepatronen voor ons de kosmische Wetten vormen. Het zijn geen abstracties, geen mechanische verschijnselen, nee, het zijn de gewoonten van wezens. En omdat die wezens een kosmische omvang hebben, noemen we ze kosmische wezens.

Kosmische Wetten ontstaan, met andere woorden, door de hiërarchische werking en wisselwerking van bewust-zijnen en willen. Ze vinden in een dusdanig grote tijdspanne plaats, dat ze voor ons als onveranderlijke wetten overkomen. Maar het zijn niet de wetten die handelen. Het is dus niet de wet van de zwaartekracht die planeten naar elkaar toetrekt. Het zijn de levende bewust-zijnen die in of achter planeten werken die tot elkaar worden aangetrokken. Dat patroon kunnen we beschrijven en dat noemen we een wet.⁽²⁾

Wat dat betreft is er geen verschil tussen de kosmische en menselijke wetten, want ook die laatste komen tot stand door de wisselwerking van menselijke bewustzijnen en willen in een land.

Eenheid, samenwerking, betrokkenheid en mededogen

Het universum heeft nog lang niet al zijn geheimen prijsgegeven, maar wat we ervan weten, is dat er orde en wetmatigheid heersen. Vanwaar zou de orde komen? De

Theosofie geeft een helder antwoord op die vraag.

Allereerst moet gezegd worden dat de grondslag van de verscheidenheid aan kosmische wezens – ja, van alles wat is – een grenzenloze Eenheid is. Op basis daarvan geldt voor elke Kosmos dat de fundamenteën ervan gevormd worden door samenwerking, betrokkenheid bij het wel en wee van allen en 'een integraal deel zijn van het grotere Geheel'.

Verder gevorderde wezens dan de mens worden erdoor gekenmerkt, dat zij die eenheid, veel meer dan waartoe zelfs de edelste mens in staat is, volledig begrijpen en er in hun leven altijd van uitgaan. Hun drijfveer is altijd het mededogen. Ze geven voortdurend uitdrukking aan mededogen en zijn dienstbaar aan al wat leeft. Het besef onderdeel te zijn van een groter geheel is de grondtoon van hun bewustzijn geworden.

De hoogst gevorderde wezens in een Kosmos scheppen de overkoepelende sfeer waarin alle lagere wezens leven. Die sfeer, of dat krachtenveld, heeft noodzakelijkerwijs het karakter van hun eigen bewustzijn en is dus een uitdrukking van eenheidsbesef. Alle minder ver gevorderde wezens drukken die essentie op hun manier en binnen hun evolutiestadium uit, dus altijd op een beperkte manier. Die overkoepelende invloed van de kosmische wezens ervaren wij mensen als de orde, regelmaat, en als de wetmatigheden die we in de uiterlijke natuur kunnen aantreffen en onderzoeken. Een orde die door elk wezen op zijn manier wordt weerspiegeld. De kosmische Wetten zijn daarom het gevolg van de wisselwerking van alle wezens, waarbij de algemene patronen altijd worden neergelegd door de hoogste wezens.

Het is dus de samenwerking tussen deze kosmische wezens die wij als natuurwetten of kosmische Wetten op ons gebied ervaren. Die Wetten zijn dus de opgebouwde gewoonten van de goden.⁽³⁾

Ethische wetten

Wetten zijn dus de gewoontepatronen van wezens. Onze menselijke wetten zijn dan ook niet slechts het gevolg van de al dan niet democratisch gekozen parlementen, regeringen of van koningen en alleenheersers, of van welke andere wetgever dan ook. Ideeën regeren de wereld, zei Plato. En ideeën leiden tot handelingen. Het is daarom het ideeënpatroon van een volk dat uiteindelijk de wetten van dat volk bepaalt. Sommige van die wetten worden opgeschreven, andere niet.

Nu heeft elk volk, of elke beschaving voorlopers. Dat zijn intuïtieve mensen die een beter begrip hebben van hoe

een land het best geleid kan worden. In Nederland waren dat mensen als bijvoorbeeld Hugo de Groot (1583-1643), die de basis voor het moderne volkenrecht legde en pleitte voor de vrije toegang tot de zee. Denk ook aan Thorbecke (1798-1872), die de grondslag legde voor ons parlementaire systeem. Ook de opstellers van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens kun je tot deze groep rekenen.

Maar feitelijk zou elke burger ervan doordrongen moeten zijn, dat zijn gewoontepatroon – zijn karakter – mede ertoe bijdraagt welke gewoontepatronen (wetten) er in een land zijn. Als hij het beste met zijn land voorheeft, zou het een inspirerende uitdaging zijn, als hij zich een beeld vormt van de kosmische samenwerking. Hij zou die als het ware naar zijn eigen ideaal kunnen kopiëren. Dat betekent dat hij een beeld creëert van een samenleving waar weliswaar verschil in ontwikkelingsniveau bestaat – ook in de kosmos zijn er verder en minder ver geëvolueerde wezens in talloze gradaties – maar die verschillen doen op geen enkele wijze afbreuk aan de gelijkwaardigheid van alle mensen, ja, zelfs die van de dieren en planten. Juist vanwege die verscheidenheid aan levensuitingen kan een harmonieuze samenleving opgebouwd worden. Daarbij spreekt het voor zich, dat de verst-ontwikkelden, degenen die de kosmische Wetten beter begrijpen, beter in staat zijn de richtlijnen voor een samenleving uit te zetten. Let wel: dat zijn niet noodzakelijkerwijs de meest intellectuelen, maar veeleer degenen die het meest ethisch ontwikkelde bewustzijn hebben, en het best vanuit dit ethische besef de verbanden tussen alle mensen, tussen het verleden, heden en toekomst, en die tussen de eigen bevolking en andere volkeren, begrijpen. Zij zijn, kortom, de leiders van een land die het algemene belang van *al* het leven in ogenschouw nemen en vanuit die mededogende visie de universele wetmatigheden op menselijk niveau vormgeven.

Goddelijke wetgevers

Enkele van die ethische leiders hebben dit ook daadwerkelijk gedaan. Ik doel op de Wijzen en Zieners, de stichters van universele religies of grote filosofen. Zij hebben voor ons enkele regels uit de kosmische wetmatigheden gededilleerd, die een min of meer adequate menselijke implementatie ervan zijn. Soms zelfs noemen ze die regels ook wetten.

Voor zover bekend, stamt het oudste ‘wetboek’ uit India. Het is de *Manava-dharma-sastra*, meestal vertaald als *De Wetten van Manu*. Manu, ‘de stamvader der mensheid’,

zou van de god Brahma deze regels gekregen hebben, ze hebben samengevat en doorgegeven aan de wijze Narada, die ze heeft opgeschreven. In de Hinduïstische traditie worden deze Wetten daarom opgevat als van goddelijke oorsprong. Ze zijn van een onpeilbare ouderdom.

We hebben hier echter niet slechts te maken met een wetboek in de moderne zin van het woord. In twaalf hoofdstukken wordt de oorsprong en bestemming van mens en kosmos beschreven. Zo behandelt het eerste hoofdstuk het ontstaan van de kosmos. Uit die kosmische beschrijving worden allerlei plichten afgeleid zoals die voor het huwelijk, voeding, en die voor koningen. Het laatste hoofdstuk gaat over bevrijding. De wetten zijn richtlijnen voor de plichten van elke burger, wat niet alleen tot een harmonieuze maatschappij zal leiden, maar uiteindelijk tot de bevrijding van de mens.

Ook in andere godsdiensten wordt de oorsprong van wetten toegeschreven aan het goddelijke. De Wetten van Mozes, die meer omvatten dan alleen de tien geboden, zijn er een duidelijk voorbeeld van. Ook de Sharia in de Islam zou wetten bevatten die niet door mensen gemaakt zijn.

In al deze drie voorbeelden is in de loop der jaren een duidelijke degeneratie geslopen. Zo zijn er in de Wetten van Manu enkele duidelijke interpolaties, latere toevoegingen. Bovendien worden deze godsdienstige wetten vaak als theorie opgevat, die geen praktische waarde heeft. Het zesde van de tien geboden – gij zult niet doden – is in de huidige praktijk niets anders dan een papieren tijger. Niettemin vertellen de religieuze verhalen rondom deze wetten, dat ze een goddelijke oorsprong hebben.

Bovendien zijn, ondanks het degeneratieproces waaraan alle religies onderhevig zijn, de ethische principes overduidelijk te vinden. De *Bergrede* in het Christendom, de *Bhagavad-Gītā* in het Hinduïsme, het *8-voudige Pad* in het Buddhisme, vele *hadieth* in de Islam, en heel veel andere religieuze geschriften, tonen ondubbelzinnig aan dat onzelfzuchtigheid en mededogen de grondtonen van het Universum zijn, en dus ook die van onze mensenmaatschappij zouden moeten zijn.

Wetten als educatie

De kosmische Wetten zouden bij het inrichten van een staat een inspirerend voorbeeld moeten zijn. De grote opgave voor beleidsmakers is dan ook zulke wetten te maken, die zo goed mogelijk de kosmische Wetten weerspiegelen. Als de harmonie in de kosmos ontstaat, omdat *alle* kosmische wezens hun eigen karakter kunnen

inbrengen ten behoeve van het geheel, dan zou je een maatschappij moeten ontwerpen, waarin elk mens in staat wordt gesteld zijn individuele talenten in te brengen en plichten te vervullen ten aanzien van zijn land — of in een meer universeel verband: ten aanzien van de wereld. Wetten moeten vanuit het besef van verbondenheid gemaakt worden.

In dit verband is het interessant dat Plato het Griekse woord *nomos* (wet) afleidt van het Griekse *nous*.⁽⁴⁾ *Nous* wordt meestal met ‘rede’ vertaald. In de Theosofie zou je het de Hogere Manas (Manas verlicht door Buddhi) kunnen noemen. Ofwel, het door de geest verlichte denken.

Voor Plato hebben wetten een sterk educatieve functie. De wetten moeten het leven van alle burgers van de geboorte tot de dood in goede banen leiden. Niet voor niets besteedt de Griekse wijsgeer in zijn hoofdwerk *De Staat* de meeste aandacht aan de opvoeding van de Wachters, de mensen die de wetten moeten handhaven. Hij wijst de mensen vooral op hun verantwoordelijkheid.

Dharma

Die individuele verantwoordelijkheid komt sterk tot uiting in het woord *dharma*. Dharma betekent ‘wet’. Het is afgeleid van de Sanskrit-wortel *dhri*, wat ondersteunen betekent. De wet ondersteunt de samenleving. Maar de wet is geen abstractie. Integendeel, dharma wijst op de individuele plicht van ieder die tot de samenleving behoort. Daarom worden wezens in de buddhistische literatuur soms *dharma*’s genoemd. De specifieke plicht verschilt per mens, wat alles te maken heeft met het eigen karakter, het eigen ontwikkelingsniveau, en waar onze karmische banden liggen. Niettemin is het ieders plicht zijn eigen bijdrage te leveren aan het geheel waar hij deel van uitmaakt, opdat het geheel harmonieus functioneert. Een harmonieuze samenleving ontstaat als elk individu zich rekenschap geeft van de kosmische gewoonte van samenwerking. En daar is op zijn minst enig gevoel van verbondenheid met de medemensen voor nodig.

Overtreding van de wet en het geweten

Uit wat we hierboven naar voren brengen, blijkt dat in een ideale situatie wetten een zo goed mogelijke afspiegeling zijn van de kosmische Wetten. Maar als die menselijke wetten sterk afwijken van het oorspronkelijke idee van eenheid en samenwerking, zou je je er dan toch aan moeten houden? Ze zijn ontstaan door de mentale samenwerking van mensen, die met elkaar een nationaal gewoon-

tepatroon hebben geschapen. Maar zijn ze geïnspireerd door de morele voorlopers? De wetten van een land zijn op dat specifieke moment de beste uitdrukking van wat een volk van die universele wetten begrepen heeft, maar dat neemt niet weg dat ze verwerpelijk kunnen zijn. Het is aan de burger zelf of hij onrechtvaardige wetten moet accepteren of ertegen ingaan. In beide gevallen zal het zijn karmische consequenties hebben. Iedereen moet hierin zijn eigen afweging maken.

Socrates ging in het respecteren van de Atheense wet zo ver, dat hij, nadat hij tot het drinken van de gifbeker veroordeeld was, weigerde te vluchten, omdat hij dan tegen de wet zou handelen. Hij legde uit dat hij, door zijn hele leven in Athene te wonen en alle voordelen en plichten te delen met de andere Atheners, daarmee principieel ‘ja’ had gezegd tegen de Atheense wetten. Hij had immers tijdens zijn leven naar een andere stad kunnen verhuizen, als hij meende dat daar de wetten beter zouden zijn.⁽⁵⁾

Natuurlijk betekent dit niet dat wetten niet zouden kunnen of mogen veranderen. Als een nieuwe wet een betere afspiegeling van de kosmische Wet is, is dat uiteraard alleen maar toe te juichen. Maar zolang er onrechtvaardige wetten zijn, zou je op basis van je eigen inzichten je houding ten opzichte hiervan moeten bepalen.

Daarbij is het goed je te realiseren dat er een ‘individuele wet’ is die hoger is dan welke wet van het land dan ook. Dat is je geweten. Je geweten is de opgetaste ethische kennis van vorige levens. Zo is het voorstelbaar, dat wanneer in een land onrechtvaardige wetten worden vervaardigd, die bijvoorbeeld mensen uitsluiten van rechten, of mensen om hun geloof vervolgen, je geweten je waarschuwt deze wet niet te gehoorzamen. Je gaat dan *tegen* de wet van je land in. Dit houdt wel in dat dit, karmisch gezien, in de nabije of verre toekomst tot frictie kan leiden, die je dan wel onder ogen moet zien. Hoe dan ook, je kunt onethisch gedrag nooit goedpraten door een beroep te doen op onethische wetten van het land.

Regering houdt zich niet aan haar eigen wet

Natuurlijk moet niet alleen de individuele burger zich houden aan de wet, ook de regering van een land heeft die plicht. Een democratisch land dat zich niet aan zijn eigen wetten houdt, is uiteindelijk ten dode opgeschreven en zal degenereren tot een soort dictatuur.

Helaas moeten we vaststellen dat er nogal wat landen zijn, waarvan de regeringen zich niets of weinig gelegen laten liggen aan wat democratisch tot stand is gebracht. De instituties die de wetten hebben gemaakt, of die ze

controleren, worden ter discussie gesteld. Ook de Nederlandse staat houdt zich niet altijd aan zijn wetten, bijvoorbeeld bij het toeslagenschandaal, of geeft er een eigen draai aan bij het implementeren van Europese regels.

Je zou zeggen dat in een democratisch land bij politici een alarmbel moet gaan rinkelen, als ze vernemen dat de staat zich niet aan zijn eigen wetten houdt. Bij sommige politici gebeurt dat ook, maar andere menen dat we dan maar de instituties die de wetten beoordelen, moeten afschaffen. De Raad van State zou bevooroordeeld zijn en moest anders samengesteld worden — namelijk door de wetgevers zelf, waardoor hij natuurlijk zijn onafhankelijkheid zou verliezen. Sommige politici twijfelen überhaupt aan onze rechtspraak.

Verder wordt voor afschaffing van de Eerste Kamer gepleit, het instituut dat nieuwe wetten controleert. Het spreekt voor zich dat het maken van wetten de nodige voorzorg vereist. In ons land is er geen enkele rechter die beleid kan toetsen aan onze belangrijkste wet, de Grondwet.⁽⁶⁾ Wetten moeten mede hierom zeer zorgvuldig gemaakt worden. Daarom geeft de Raad van State bij de voorbereiding van een wet zijn advies. Maar ook de Eerste Kamer heeft een belangrijke functie, omdat het advies van de Raad van State niet altijd wordt opgevolgd. De weerzin jegens de Eerste Kamer ontstaat vooral als die

niet instemt met het beleid dat in de Tweede Kamer een meerderheid kreeg.

Ook is er vaak bezwaar tegen de Europese wetten, die we, tezamen met andere Europese landen, zelf hebben gemaakt. Daarom pleiten politici ervoor dat we in de EU ons assertiever moeten opstellen en proberen te bewerkstelligen dat we ons niet aan de Europese wetten hoeven te houden. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij het mestbeleid. Daarnaast werd de wens uitgesproken de pers in te perken, opdat ze niet meer te kritisch over allerlei zaken zou berichten.

Meerderheidsbeslissingen en rechten van de minderheid

Het argument voor dit soort beleid is altijd, dat het volk het wil. Of de meerderheid dit echt wil, valt te bezien. Maar afgezien daarvan: in een democratisch land wordt het beleid weliswaar met meerderheid der stemmen bepaald, maar er zijn ook grondregels, die in onze Grondwet staan. Die zijn in oorsprong gebaseerd op algemeen menselijke principes als gelijkwaardigheid, wederzijdse verantwoordelijkheid en het scheppen van de juiste omstandigheden voor de opbloei van onze beschaving in de breedste zin van het woord. Democratie houdt dan ook veel meer in dan ‘de helft plus één’. Universele principes als gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid nopen er onder andere toe, dat er altijd rekening moet worden gehouden met minderheden. Juist tegenmachten, zoals de pers, de rechtspraak en andere instituten, kunnen het beleid bijstellen. Een democratie waarin de ‘helft plus één’ de absolute macht heeft, kan een opmaat zijn naar een land waar een elite of een dictator de macht heeft. Ilja Leonard Pfeijffer spreekt in dit verband van een ‘absolute democratie’, waarin, in het geval van Nederland, 76 mensen in de Tweede Kamer bepalen wat er in het land gebeurt, zonder rekening te houden met wat die andere 74 Kamerleden menen of willen, laat staan wat de minderheidsgroepen in het land willen.⁽⁷⁾ Als gevolg daarvan gaat men de tegengeluiden het zwijgen opleggen. Er zijn aanvallen op de pers, op de rechtspraak, op de instituties, en langzaam degenereert de democratie.

Als een land de harmonie van de Kosmos wil kopiëren, zou er dan überhaupt over meerder- en minderheden gesproken worden? Gaat het niet juist om het geheel? Zouden we daarom groepen of partijen nooit moeten uitsluiten? Goedwillende mensen, die hun eigen belangen en dogma's terzijde schuiven, kunnen ongetwijfeld tot consensus komen, al kost dat wellicht veel tijd.

Leidt de democratie tot dictatuur?

Helaas vindt de dreigende teloorgang van de democratie niet alleen in Nederland plaats. In de Verenigde Staten is dit proces al veel verder gevorderd. Bovendien wil het huidige regime van dat land vrijwel alle internationale afspraken nietig verklaren en streeft het een wetteloze wereld na. Het internationale Gerechtshof in Den Haag wordt niet erkend en de rechters die er werken, worden op een sanctielijst geplaatst.

Volgens Plato is dit het noodlot van de democratie. De in een democratie levende mensen 'geven om geen enkele wet meer, geschreven of ongeschreven, om toch maar niets of niemand boven zich te hebben'.⁽⁸⁾ De 'democratische' mens plaatst zijn eigen vrijheid, eigen welvaart en eigen meningen boven wat dan ook, zelfs als dat ten koste van anderen gaat. Aanvankelijk begint dat met wat Pfeijffer de absolute democratie noemt: de dictatuur van de meerderheid. Al snel echter zal blijken dat ook in die 'meerderheid' er tegengestelde belangen zijn, omdat iedereen zijn eigen vrijheid, welvaart en mening hoger acht dan die van de ander. Elke wet wordt opgevat als een inperking van de vrijheid en zou moeten worden afgeschaft. De chaos die vervolgens ontstaat, zou dan alleen maar opgelost kunnen worden door een 'sterke man'. En voilà, een dictatuur is geboren.

De mentaliteit van het volk

Nu hoeft een democratie niet per se te ontaarden in een dictatuur. Ook Plato geeft in zijn laatste grote werk, *De Wetten*, een wat rooskleurig beeld van een democratie. Hoewel de staat die geleid wordt door een Wijze de beste staatsvorm is, schuilt er ook wel iets positiefs in een soort mengvorm van democratie en aristocratie. Een wijze leider zal altijd naar de stem van het volk luisteren en de wensen en zorgen van de bevolking in zijn beleid meenemen. In feite hangt alles af van de mentaliteit van de bevolking. De kwaliteit van een samenleving valt of staat bij denkpatronen van de mensen die er deel van uitmaken. Daarbij is naast het besef van verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid, de wil tot samenwerking, ook wijsheid nodig. En zou het niet wijs zijn om bij het inrichten van de menselijke samenleving te kijken naar de kosmische Wetten?

Dat is de grote opgave voor politici in een democratisch land. Leg uit hoe de ideale samenleving eruit ziet. Wijs mensen op hun verantwoordelijkheden. Stimuleer ze hun dharma te leven; hun plicht te vervullen jegens de samenleving. Vlei het volk niet. Probeer niet aan de macht te

komen door persoonlijk voordeel te beloven of door anderen de schuld te geven van de ellende in een land. Benoem niet voortdurend wat anderen in jouw ogen verkeerd doen.

Wijze politici zijn opvoeders. Ze schetsen een universeel beeld, en pleiten eerlijk en met idealistische redelijkheid voor een rechtvaardige samenleving. Natuurlijk heeft de bevolking ook de plicht de rechtvaardigheid hoog te houden, zich in te zetten voor het geheel en zich aan de wet te houden.

Na Plato en Aristoteles hebben talloze Europese en Islamitische schrijvers hun ideale staatsvorm beschreven.⁽⁹⁾ Maar welke staatsvorm je ook hebt, ze functioneert alleen optimaal als ze alle mensen inspireert te leven voor het geheel waar ze een onderdeel van zijn. Dat dit niet alleen voor beleidsmakers of politici geldt, hebben we, naar we hopen, hiervoor duidelijk gemaakt. We moeten elkaar daarbij helpen en inspireren. Dat daarbij ook instituties nodig zijn die het beleid controleren, is voor de mens, die nog steeds niet volmaakt is, een *sine qua non*.

Referenties

1. H.C. Vermeulen, 'Wat zijn de innerlijke oorzaken achter 'zwaartekracht'?' Artikel in: *Lucifer*, jaargang 38, april 2016, p. 49.
2. Voor verdere informatie over de zogenaamde natuurwetten zie: G. de Purucker, *Grondslagen der Esoterische Wijsbegeerte*, 2e druk. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1994, p. 212 (p. 172, originele Engelse paginering).
3. Zie ref. 2, p. 52-53, 110 en 142 (p. 31-32, 82-83 en 110 originele Engelse paginering).
4. Plato, *De Wetten (Nomoi)*. IV. 714a en XII. 957c (universele Plato-paginering).
5. Plato, *Crito (Kritoon)*.
6. Artikel 20 van de Grondwet luidt: 'De rechter treedt niet in de beoordeling van de grondwettigheid van wetten en verdragen.'
7. Ilja Leonard Pfeijffer in Buitenhof. (Bron: <https://www.youtube.com/watch?v=vFp5Kmf9uS4>; bezocht op 19 januari 2026.)
8. Plato, *De staat (Politeia)*, boek VIII. In: *Verzameld werk. Deel III*. Vertaald door Xaveer de Win. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, p. 403-404.
9. Bijvoorbeeld Aboe Nasr Al-Farabi in de Islamitische wereld; Thomas Mann, Niccolò Machiavelli, Hugo de Groot en Baruch Spinoza in Europa.

Lucifer over:

18 miljoen jaar Theosofia, 150 jaar Theosofie

Het zal de toegewijde belangstellende niet ontgaan zijn, dat we vorig jaar vierden dat *The Theosophical Society* 150 jaar bestond. De stichting van deze organisatie was een nieuwe poging van de Hiërarchie van Wijsheid en Mededogen om de mensheid op haar grootse evolutietocht te helpen en te inspireren. De mensheid betrad een nieuwe fase in het grote evolutieproces en we hebben de kennis van de Theosofie hard nodig om onze groei van bewustzijn zo harmonieus mogelijk te laten verlopen.

In twintig lezingen hebben we hier vorig lezingenseizoen uitgebreid aandacht aan besteed. Veel van de ideeën die in die lezingen naar voren kwamen, zijn uiterst waardevol en blijvend zeer actueel. Daarom gaat de redactie die lezingen tot artikelen verwerken. Deze zullen vanaf dit jaar in verschillende themanummers gepubliceerd worden.

Soms zullen we een themanummer aan een bepaalde serie lezingen wijden — bijvoorbeeld over de Hiërarchie van Wijsheid en Mededogen. Sommige edities zullen ook meer bladzijden bevatten dan wat je gewend bent. We zullen niet alleen maar terugkijken op wat er in de 150 jaar Theosofisch Genootschap is gebeurd, en hoe de theosofische impuls doorwerkte in de samenleving. Integendeel. We houden het oog gericht op de toekomst, wetende dat de praktische toepassing van de universele ideeën die de Theosofie biedt, de kwaliteit van onze toekomst voor een groot deel bepaalt. De themanummers worden daarom afgewisseld met de reguliere nummers. We denken dan ook dat we met het publiceren van deze reeks artikelen de Theosofia voor de komende tijd een grote impuls kunnen geven.

Uw vragen

Wat is de Over-Ziel?

Wat wordt er bedoeld met de (universele) Over-Ziel in de derde Grondstelling van de Geheime Leer? (De Grondstellingen uit *De Geheime Leer* staan op de binnenkant van *Lucifer*.)

Antwoord

Het is vaak moeilijk om een bepaald woord te vinden voor een begrip dat voor de meesten van ons uiterst abstract is. Voor die uitdaging stond Helena Petrovna Blavatsky toen ze de westerse mens enkele ideeën moest duidelijk ma-

ken, waarvoor in de westerse talen geen woorden bestonden. Ik vermoed dat zij de term Over-Ziel en geen Sanskritwoord gebruikte, om aansluiting te vinden bij het denken en vocabulaire uit haar tijd in het Westen.

Over-Ziel is een term die de Amerikaanse

filosoof Ralph Emerson bedacht heeft. In 1841 verscheen van zijn hand een bekend essay getiteld *De Over-Ziel*.⁽¹⁾ Helena Blavatsky gebruikte dit woord om een beeld te schetsen van het Universum waarin we leven en waarvan we een onlosmakelijk onderdeel zijn. Een Universum is een hiërarchie van leven of bewustzijn. De Over-Ziel is het hoogste punt daarvan. Je kunt deze het primordiale punt noemen, omdat ze het eerste begin van een manifestatie is. Vanuit dat eerste punt vloeit het hele universum voort. Met andere woorden, het is het allesomvattende bewustzijn in een bepaalde hiërarchie.

De vraag is dan natuurlijk: welke hiërarchie?

Het antwoord is: *elke* hiërarchie.

Daarom wordt in de derde Grondstelling nadrukkelijk vermeld dat de Universele Over-Ziel een aspect is van de Onbekende Wortel – het Grenzenloze Begin-sel. Er zijn, met andere woorden, ontelbare Over-Zielen in de grenzenloze RUIMTE.

Nu kunnen wij het grenzenloze niet bevatten. Laten we daarom onze aandacht speciaal richten op de Universele Over-Ziel, waar wij, de mensheid levend op de Aarde, deel van uitmaken. Maar wat is *ons* Universum? Is dat de Melkweg? Of is het een agglomeraat van verschillende Galaxy's, elk met miljarden sterren? Het is voor ons niet te overzien, zo uitgestrekt is het. Laten we ons dan beperken tot het Zonne-universum: onze dagster met de daarbij behorende planeten.

Binnen dat zonnestelsel is er een verst ontwikkelde entiteit, een super-god: de innerlijke Zon. Het is dit goddelijke bewustzijn dat als eerste, na een lange rustperiode, zich 'begeeft' naar de gemanifesteerde wereld. Het is dit verst ontwikkelde bewustzijn van de hiërarchie die dit wezen emaneert. Het schept namelijk vanuit zichzelf een sfeer, waar-

in of waarop andere, minder ver ontwikkelde wezens, zich kunnen manifesteren. Feitelijk worden die scharen van wezens door het bewustzijn van de Zonnegod gewekt. Allereerst zijn dat goddelijke wezens. Zij scheppen op hun beurt een sfeer waar weer iets minder ver ontwikkelde wezens zich op kunnen manifesteren. En zo gaat dat door, totdat er een Zonne-universum is met tien verschillende werelden, die in graad van stoffelijkheid verschillen en waarop wezens hun bestaan vinden, die het ontwikkelingspeil van die wereld hebben. Al die wezens – op welke van de gelaagdheden van het zonnestelsel ze zich ook mogen bevinden, dus waar ze dan ook op de hiërarchische ladder van bewustzijn staan – hebben allen als diepste kern, de Top van die Hiërarchie: de Over-Ziel. Ze zijn daarom in hun essentie identiek aan die top. Daarom is er ook sprake van fundamentele gelijkheid van alle 'zielen', van alle wezens die tot die hiërarchie behoren.

Op precies dezelfde wijze heeft een planeet een verst ontwikkeld bewustzijn, dat net als de zon, een sfeer schept waarop andere wezens zich kunnen manifesteren. Dus ook de Aarde heeft een Over-Ziel.

Het beeld van de Over-Ziel is terug te vinden in vele religies. In het Oosten wordt ernaar gewezen met termen als Brahma, of Brahman. In het Mahāyāna-Buddhisme spreekt men van Ādi-Buddha. In de *Bhagavad-Gītā* zegt Krishna dat hij met een deel van zichzelf dit ganse heelal deed ontstaan en er toch van gescheiden blijft. Dus hier vervult Krishna de functie van Over-Ziel. Griekse filosofen spraken over de Logos, het 'woord'. Lees de eerste verzen van het evangelie van Johannes, waarin staat dat alle dingen uit de Logos voortkomen. Nadrukkelijk willen we hier nog opmerken, dat de Over-Ziel geen alwetende, oppermachtige God is. Zoals gezegd,

zijn er ontelbare Over-Zielen. Boven-dien is de Over-Ziel van onze zonnehiërarchie voortgekomen uit een Over-Ziel die nog verhevener is: die van onze Melkweg.

Blavatsky spreekt in de derde Grondstelling wel van de Universele Over-Ziel, waarmee ze, naar we aannemen, *ons* Universum bedoelt. Ze begint *De Geheime Leer* met de beschrijving van een *Prakriti-pralaya*, ofwel de rusttoestand tussen twee levens van het zonne-bewustzijn. Alle wezens die tot het zonnestelsel behoorden, verkeren in een rusttoestand, te vergelijken met de rust tussen twee levens van de mens op Aarde. Maar zoals gezegd, we maken net zo goed deel uit van wat de Theosofia de Rāja-Zon noemt, een Zon waar onze zon ondergeschikt aan is en dus uit voortgekomen is. In de grenzenloosheid zijn logischerwijs geen grenzen.

Het idee van de derde Grondstelling laat duidelijk zien dat er essentiële gelijkheid is, omdat alles en iedereen in zichzelf dezelfde potenties heeft als de Over-Ziel, welke dat ook moge zijn. Daarom gelden in het Universum ook overal dezelfde gewoontepatronen, dezelfde wetmatigheden, zo kernachtig weergegeven met het axioma: zo boven, zo beneden.

Referentie

1. Ralph Waldo Emerson, 'The Over-Soul'. In: *Emerson's Essays. The first and second series complete*. Perennial, 2018. (Zie ook: <https://www.authorama.com/essays-first-series-17.html>).
-

Activiteiten Agenda

Online lezingen

In de maanden februari, maart, april en mei staat ons lezingenprogramma in het teken van de Universele Wijsheid, die te peuren is uit de esoterische tradities van respectievelijk het oude Egypte en Afrika, China en India, het oude Griekenland en Alexandrië, en de gnostische stromingen rond het optreden van Jezus de Nazarener, in het Midden-Oosten.

Met de sleutels die de Theosofie biedt, kunnen we zeer inspirerende inzichten in die tradities herkennen. Die inzichten zijn hoogst actueel: ze geven menige sleutel tot de oplossing van de grote problemen van onze tijd.

Meer uitleg over de achtergronden van deze serie vind je in de Activiteiten Agenda van ons vorige nummer, van december 2025.

De lezingenseries van maart en april 2026 zijn:

SERIE 7 – MAART

Universele Wijsheid in de oosterse traditie

04 maart Het Mystieke Oosten

Wanneer er symbolisch wordt gesproken over het Mystieke Oosten, het gebied van de spirituele dageraad, wordt een toestand van bewustzijn bedoeld. Wat houdt dit in? Hoe kunnen we dit in onszelf wakker maken?

11 maart De Buddha: de cyclische boodschapper

Wie of wat was de Buddha? Was zijn verschijning op

aarde eenmalig? Of komt hij cyclisch terug? Welke relatie bestaat er tussen de Buddha en andere wereldleraren?

18 maart Lao-tse's Tao Teh King: nu

De *Tao Teh King* van Lao-tse: 2500 jaar oud en nog steeds onverminderd actueel. Hoe kan het dat 81 compacte paradoxen nog steeds zo'n kracht in zich dragen? Hoe kunnen we tot de oorspronkelijke betekenis komen?

25 maart Lessen uit de brieven van de Mahātma's

De mensheid is nooit zonder leiding geweest. Alle tradities maken melding van wezens, *mensen*, die de gemiddelde mensheid ver in ontwikkeling vooruit zijn. In het Oosten worden ze Mahātma's genoemd. Ze initieerden alle spirituele impulsen die de mensheid kent, ook die van Helena Blavatsky in 1875. Uniek bij deze laatste impuls is dat de Meesters correspondentie hebben achtergelaten. Welke bijzondere lessen kunnen wij daaruit halen?

SERIE 8 – APRIL

Universele Wijsheid in de Griekse traditie

01 april De Griekse Mystериën

We kennen Oudgriekse filosofen als Pythagoras, Empedocles en Plato. Zij waren ingewijden in de Griekse Mystериën. Er zijn Mysteriescholen geweest in Samothrace, Eleusis

en Delphi. Wat weten we daarvan? Wat was hun bron en bestaat die achterliggende invloed nu nog?

08 april Wijze lessen uit Plato's Academie

Plato richtte zijn eigen Mysterieschool op: de Academie in Athene. Plato's dialogen verbergen mysteriële leringen over onder andere de mens, het leven, de dood, onze evolutie en het ontstaan van het universum.

15 april Inspiratie uit de Neoplatonische School van Alexandrië

De havenstad Alexandrië vormde in de 2e eeuw van onze jaartelling een smeltkroes van culturen. Het was een ontmoeting van wijsheid uit India, Egypte, Griekenland en het Midden-Oosten. Ammonius Saccas toonde de gemeenschappelijke bron van wijsheid in al deze tradities aan. De Neoplatonische School was geboren. De invloed ervan werkt nog altijd door in het Christendom, de Islam en het filosofische en wetenschappelijke denken in de renaissance.

22 april Hoe onttron je de tiran? In jezelf en in de wereld

Net als Plato vragen velen zich af: hoe vind je de wijze leiders in de wereld? Moeten we eerst de tirannen in onszelf onttronen om werkelijke wijsheid te herkennen en zodoende in staat te zijn om leiding te geven en te ontvangen?

Online lezingen

De lezingen starten elke woensdagavond om 19.30 uur en zijn te volgen via YouTube. Op de dag van de lezing verschijnt op de homepage van www.blavatskyhouse.org een melding dat er een lezing live te volgen is. Klik op deze melding en je wordt doorverwezen naar de livestream op YouTube.

Gedurende de lezing is er driemaal de gelegenheid vragen te stellen, via de chat-functie of via de e-mail: vragen@blavatskyhouse.org.

Onze reeds gegeven lezingen zijn te vinden op: youtube.com/@theosophicalsocietypointloma.

Theosofische activiteiten op locatie

De Theosophical Society Point Loma organiseert in een aantal plaatsen open gespreksbijeenkomsten, waarbij een theosofisch thema centraal staat. In een open mindset worden ideeën, uitgangspunten en vragen over het thema met elkaar besproken. Door deze levendige uitwisseling van ideeën kan ieder nieuwe inzichten opdoen.

De bijeenkomsten worden ingeleid met enkele theosofische sleutelgedachten, met de daarbij horende praktische uitwerkingen. Daarna start de gespreksronde, begeleid door een van onze medewerkers.

Namens de lokale medewerkers van TSPL nodigen we je van harte uit om aan deze bijeenkomsten deel te nemen. Neem gerust vrienden en andere belangstellenden mee.

Meer info op: www.blavatskyhouse.org

MAART

Leiden, 13 maart

Theosofisch-filosofisch café

Karma: de leer van fatalisme of van hoop?

Is karma een soort 'straf van buiten', zoals sommigen denken? Of kan karma ons leren hoe we ons leven een edele, hoopvolle richting kunnen uitsturen? Kun je onder de uitwerking van karma uitkomen?

Uit karma volgt dat we niet voor niets in een bepaald land leven. Maar wat is dan onze band met alle andere mensen in de wereld?

Tijd: vrijdag 13 maart, van 10.00 tot 11.30 uur

Locatie: Rosmolen 25 (in de kringloopwinkel), in de Merenwijk, Leiden – Toegang gratis

Rotterdam, 14 maart

Theosofisch-filosofisch café

De zin van een betekenisvol leven – van 'alleen' naar her-verbinding

Wat is de zin van het leven? Wat is mijn plaats daarin? Heeft iedereen daar een plaats in?

Ons levenslot kan als een noodlot worden ervaren, maar is het dat wel? Vanwege onze onlosmakelijke verbondenheid kunnen we niet leven zonder het geheel te beïnvloeden. De vraag naar de zingeving is zeer actueel.

Tijd: zaterdag 14 maart van 14.30 tot 16.00 uur; inloop vanaf 14.00 uur

Locatie: Gebouw De Heuvel, Grotekerkplein 5, Rotterdam – Toegang gratis

Utrecht, 14 maart

Theosofisch-filosofisch café

Wat staat ons in de toekomst te wachten?

Het leven kent vele raadsels. Een ervan is het ontstaan en de evolutie van de mens. Tegenover Darwin's evolutie-theorie staat de creationistische visie van het scheppings-verhaal. Valt er nog iets anders te zeggen over dit levensraadsel, dat voor zoveel verdeeldheid zorgt?

Filosofer mee en ontdek evolutionaire invalshoeken die je mogelijk niet verwacht. Je bent van harte welkom!

Tijd: zaterdag 14 maart, van 15.00 tot 16.30 uur

Locatie: Buurthuis in de 3 Krone, Oudegracht 227, Utrecht – Toegang gratis

APRIL

Leiden, 10 april

Theosofisch-filosofisch café

Hoe onttoon je de tiran in jezelf en in de wereld?

De Mens is een denker en denkt op verschillende niveaus. Welk soort denken heeft momenteel de overhand? Hoe kunnen wij een positieve bijdrage hebben op het wereld-gebeuren? Wat is daarvoor nodig?

Tijd: vrijdag 10 april, van 10.00 tot 11.30 uur

Locatie: Rosmolen 25 (in de kringloopwinkel), in de Merenwijk, Leiden – Toegang gratis

Rotterdam, 11 april

Theosofisch-filosofisch café

Zorg en zorgen voor elkaar

Wat verstaan we onder zorg? Hoe doen we dat? Wat hebben we nodig?

Uitgaande van Universele Eenheid en Universele Broederschap zijn we allen met elkaar verbonden, en wat we doen beïnvloedt allen. We groeien samen, daarom moeten we ook ten bate van de totaliteit handelen ... vanuit Mededogen. Samen dragen we bij aan harmonie en menselijkheid. Na een korte inleiding gaan we hierover met elkaar in gesprek.

Tijd: zaterdag 11 april van 14.30 tot 16.00 uur; inloop vanaf 14.00 uur

Locatie: Gebouw De Heuvel, Grotekerkplein 5, Rotterdam – Toegang gratis

Utrecht, 11 april

Theosofisch-filosofisch café

'Ken uzelf' – Wat is de diepere betekenis van deze opdracht?

Deze inscriptie in de Apollotempel te Delphi kan vragen bij ons oproepen zoals: wie zijn wij, wat is onze oorsprong en wat is onze bestemming? Is het mogelijk om antwoorden te vinden op deze vragen?

Deze zaterdagmiddag gaan we hiernaar op zoek. Heb je interesse? Je bent van harte welkom!

Tijd: zaterdag 11 april, van 15.00 tot 16.30 uur

Locatie: Buurthuis in de 3 Krone, Oudegracht 227, Utrecht – Toegang gratis

Arnhem, 25 april

Themamiddag

Universele visie op het levensproces – Richting geven aan een ethisch leven

In het universum zijn een aantal kernprocessen werkzaam die ten grondslag liggen aan alle leven. Inzicht in deze processen stelt ons in staat om in harmonie met de natuur en in harmonie met elkaar samen te leven. Alle grote religieuze en filosofische stelsels hebben altijd op het bestaan van deze processen gewezen. Tijdens deze middag gaan we onderzoeken wat deze processen zijn, of we ze kunnen herkennen en wat de logica ervan is. Om vanuit het inzicht dat we onlosmakelijk met deze processen in de Natuur verbonden zijn, bij te kunnen dragen aan een harmonieuze, ethische en mededogende samenleving.

Deze middag wordt vormgegeven met een tweetal lezingen en een workshop.

12.30 Ontvangst en welkom

13.00 Lezing 1: Universele visie op het levensproces

13.45 Lezing 2: Leven in samenwerking met de Natuur

14.15 Pauze

14.30 Workshop: Richting geven aan een ethisch leven

15.30 Afronding

Datum: zaterdag 25 april

Locatie: Rozet-zaal 3.16, Kortestraat 16, Arnhem

Vooraf aanmelden via: Rutger Soons rwpsoons@gmail.com

Voor geïnteresseerden in theosofische boeken en tijdschriften is een boekentafel aanwezig!

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Nico Ouwehand,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactiesecretariaat: A. Kramer
T: 070-3461545
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het recht voor om ingekomen stukken te selecteren en in te korten.

De nummers zijn gratis te downloaden van onze website blavatskyhouse.org.

Abonnementen: kunnen op ieder gewenst tijdstip ingaan, gelden voor het hele kalenderjaar en worden automatisch verlengd, indien ze niet voor 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk zijn opgezegd. Dit is niet van toepassing op cadeau-abonnementen.

Abonnementsprijs:
Jaarabonnement € 31,00 voor
6 nummers per post verzonden.
Losse nummers per post € 9,35.
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

BTW-nummer: 003417190B01

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International Study-centre for Independent Search for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het vormen van een kern van Universele Broederschap, door het bestuderen en verspreiden van kennis over de geestelijke achtergrond van mens en kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen, lezingen, ondersteuning bij waarheids-onderzoek, het uitgeven, verkopen en uitlenen van boeken en tijdschriften, en het stimuleren van de praktische toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie boven-religieus en boven-politiek, en ontvangt geen overheidssubsidie. Alle werkzaamheden van Stichting I.S.I.S. worden verricht op basis van vrijwilligheid. De organisatie kent geen betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk voor enigerlei verklaring of mening, die in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

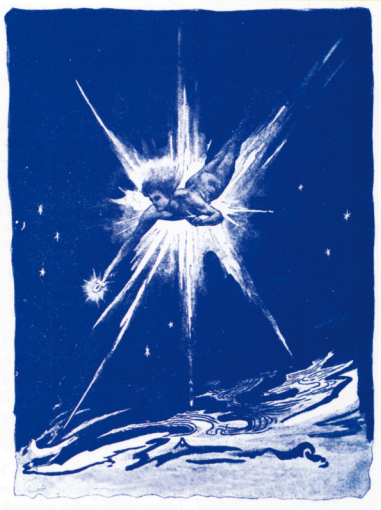

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut beogende instelling, ANBI nummer: 50872. Zie voor de mogelijkheid om de stichting financieel te steunen: www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belastend door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)